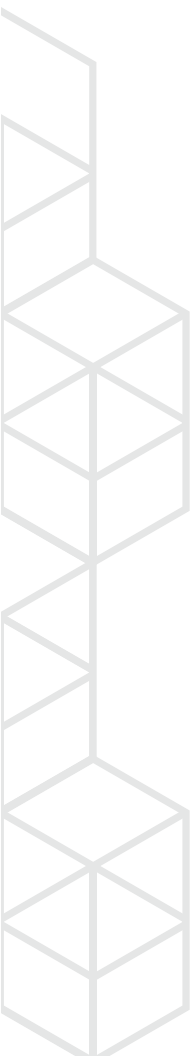

ЗВІТ

**за результатами реалізації Пілотного проекту
із запровадження програми контролю сирого
молока на базі програмного забезпечення
«Молочний модуль»**

Травень, 2022

ЗМІСТ

Скорочення та аббревіатури	2
Резюме.....	3
1. Вступ та підґрунтя.....	5
2. Методологія оцінювання.....	7
3. Оцінка реалізації Пілотного проєкту.....	10
3.1. Проведення семінарів з метою підвищення рівня обізнаності.....	10
3.2. Реєстрація в Молочному модулі учасників Пілотного проєкту.....	12
3.3. Оцінка результатів лабораторних досліджень.....	21
4. Ключові висновки та засвоєні уроки.....	32
5. Крайці практики.....	37
6. Рекомендації.....	40
7. Підсумки та наступні кроки	50
Додатки.....	54

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

ГВМ – господарства з виробництва молока

ГУ – Головне управління

Держпродспоживслужба – Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів

ДНДІЛДВСЕ – Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи

ЄС – Європейський Союз

ЗБЗ – загальне бактеріологічне забруднення

КСК – кількість соматичних клітин

ММ – молочний модуль

ОР – оператор ринку

ПЗМ – пункти збору молока

СОП – стандартна операційна процедура

РЕЗЮМЕ

Реалізація Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» має важливі законодавчі передумови у зв'язку з зобов'язанням України щодо приведення власного правового поля у відповідність до вимог Європейського Союзу (ЄС), в тому числі і щодо забезпечення належного контролю безпечності сирого молока та молочних продуктів. Нове, наближене до європейських вимог харчове законодавство передбачає формування еквівалентних європейським процедур контролю, зокрема як регулярний моніторинг періодичних перевірок сирого молока із відбором зразків для проведення лабораторних досліджень на визначені показники. Такі процедури ще не формалізовані повною мірою у нормативній площині в Україні.

З цією метою реалізується вже другий етап Пілотного проєкту з наміром залучити операторів ринку та територіальних органів Держпродспоживслужби з усіх областей України, щоб здійснити аналіз ресурсів щодо відбору, транспортування та дослідження зразків, а також оцінку практичного застосування, недоліків та переваг консолідованої моделі взаємодії операторів ринку спільно із Держпродспоживслужбою при виконанні вимог чинного законодавства щодо контролю сирого молока, що вводиться в обіг як харчовий продукт, а також вдосконалення функціоналу «Молочного модуля».

Цей звіт є вже третьою формою оцінювання проміжних результатів впровадження Пілотного проєкту та базується як на даних з «Молочного модуля» щодо відбору зразків та результатів досліджень, так і оцінках безпосередніх учасників через форми онлайн-опитування, звітування та участі в публічних обговореннях.

Втім, вперше Держпродспоживслужбою запроваджено координацію Пілотного проєкту на рівні всіх областей. Вперше на рівні держави сформовано перелік лабораторій, що відповідають положенням Розділу V Концепції реалізації Пілотного проєкту, а саме можуть проводити дослідження ЗБЗ та КСК міжнародно визнаними методами, визначеними, зокрема, Виконавчим Регламентом Комісії (ЄС) 2019/627.

Звіт дає детальну кількісну оцінку майже трирічній динаміці залучення учасників до Пілотного проєкту. В цілому, станом на 1 січня 2022 р. до Молочного модуля внесено операторів ринку з 22 областей України, в 19 з яких регулярно проводиться відбір зразків. Всього у 2021 році 369 операторів ринку запровадили періодичний контроль сирого молока, дослідження зразків якого здійснюють уповноважені лабораторії Держпродспоживслужби та результати доступні в Молочному модулі. Детальна оцінка результатів лабораторних досліджень є важливою частиною цього звіту.

Важливим заходом у реалізації Пілотного проєкту є організація роз'яснювальної роботи. У формі семінарів та тренінгових навчань для користувачів Молочного модуля було залучено понад 1800 представників державного та приватного секторів. Консультативна підтримка процесу здійснювалася експертами швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України».

На основі відгуків користувачів Молочного модуля та інших учасників Пілотного проєкту узагальнено рекомендації та пропозиції до наступних кроків, а саме щодо необхідності внесення змін до нормативно-правових документів; вдосконалення програмного забезпечення «Молочний модуль» та інші аспекти, пов'язані із реалізацією програми контролю сирого молока. Окрім цього в учасників виникли запитання, які потребують більш детального роз'яснення та подальшого обговорення. З цією метою заплановано на 17-18 лютого 2022 р. Вебінар щодо результатів оцінки пілотного проєкту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль», на якому будуть обговорені також ключові висновки, засвоєні уроки та кращі практики. Звіт за результатами вебінару буде невід'ємною частиною даної оцінки результатів реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль».

1. ВСТУП ТА ПІДГРУНТЯ

Ризик-орієнтована система заходів контролю виробництва та введення в обіг сирого молока, що базується на наявності надійних даних про показники відповідності сирого молока, ще не впроваджена в Україні.

Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» від 12 березня 2019 року № 118, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07 червня 2019 р. за № 593/33564 (надалі - наказ Мінагрополітики №118/2019), визначає правову та технічну основу для розробки та впровадження національної моніторингової програми контролю сирого молока, що передбачає періодичні перевірки сирого молока із відбором зразків для проведення лабораторних досліджень на визначені показники. Однак, розробка та впровадження такої програми контролю є комплексним та складним завданням, що вимагає попереднього відпрацювання підходів у форматі пілотного проекту.

Швейцарсько-українська програма «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» надає підтримку Держпродспоживслужбі України в питаннях впровадження пілотного проекту із запровадження програми контролю сирого молока, що реалізується у кілька етапів.

Перший етап стартував 15 лютого 2019 р. із затвердження Концепції з реалізації Пілотного проекту із запровадження програми контролю сирого молока у Вінницькій, Миколаївській, Полтавській та Харківській областях, її виконання розпочато відповідно до доручення Держпродспоживслужби від 4 квітня 2019 року.

Другий етап відповідно до Доручення Заступника Голови Держпродспоживслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації про реалізацію Пілотного проекту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» розпочався 2 липня 2021 року.

В рамках першого етапу Пілотного проекту було відпрацьовано різні моделі відбору та транспортування зразків сирого молока. За результатами

відпілотованих моделей багатосторонньою робочою групою було переглянуто концепцію для реалізації другого етапу Пілотного проєкту, що дало змогу долучитися у тестовому режимі до «Молочного модуля» територіальним органам Держпродспоживслужби всіх областей та уніфікувати загальні підходи. Так, делегатами відбору зразків стали лише незацікавлені у результатах досліджень зразків молока уповноважені компетентним органом на відбір зразків особи, а саме: лабораторні фахівці регіональної, міжрайонної, районної лабораторії, уповноважені ветеринари та/ або державні інспектори.

Вдосконалення функціоналу «Молочного модуля» за результатами реалізації другого етапу Пілотного проєкту та подальша його інтеграція до Головної інформаційної системи Держпродспоживслужби є наступним ключовим завданням.

Втім, даний оцінювальний звіт охоплює також ключові висновки, засвоєні уроки та кращі практики на всіх етапах впровадження програми контролю сирого молока.

Така оцінка допоможе Держпродспоживслужбі України прийняти рішення щодо остаточного формату національної програми контролю сирого молока для подальшого розгортання.

2. МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ

Методологія оцінювання результатів реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» здійснюється за попередньо визначеними кількісними індикаторами та якісними показниками відповідно до логіко-структурної матриці QFTP та Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту.

Важливими джерелами інформації при підготовці оцінювального звіту є:

- витяги даних з «Молочного модуля» щодо відбору зразків та результатів досліджень,
- звіти Головних управлінь Держпродспоживслужби в областях за результатами виконання Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту у 2021 році,
- онлайн-опитування користувачів «Молочного модуля».

Так, до 12 листопада 2021 Головні управління Держпродспоживслужби за результатами виконання Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту підготували звіти та надали пропозиції й рекомендації до Департаменту безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини Держпродспоживслужби України.

У період з 26 листопада по 6 грудня 2021 року було проведено опитування користувачів програмного забезпечення «Молочний модуль» з метою збору відгуків та пропозицій щодо покращення його структури та функціоналу (Додаток 1).

Витяги даних з «Молочного модуля», а саме «Відбір зразків та транспортування» та «Результати досліджень» охоплювали період з 1 січня 2021 року по 1 січня 2022 року й були проаналізовані для калькуляції ключових індикаторів ефективності відповідно до таблиці 2-1. Оцінка результатів досліджень за звітний період здійснювалася на основі показників описової статистики:

- середня арифметична – середній рівень значень результатів досліджень визначеного показника, що являє собою частку від ділення суми всіх значень на їхнє загальне число;
- середня геометрична - дорівнює кореню із добутку значень результатів досліджень, степінь якого дорівнює кількості взятих для підрахунку значень, та характеризує динаміку показника з меншою чутливістю до викидів (значення, що значно виділяються/ відрізняються із загальної вибірки);
- медіана – значення, яке поділяє ряд значень результатів досліджень на дві рівні частини, тобто зліва і справа від медіального значення знаходиться однакова кількість значень результатів досліджень;
- стандартне відхилення - характеризує, наскільки широко розташовані значення ряду даних відносно їх середнього арифметичного;
- 10%, 25%, 75% та 90% процентилі (квантилі) – це такі значення показників, що відповідно 10%, 25 %, 75% та 90 % значень показника потрапляють нижче даного значення.

Таблиця 2 1.

Індикатори відповідно до логіко-структурної матриці QFTR

№	Ключовий індикатор ефективності	Ціль	Початкове значення
2.3.1.	Наявні достовірні дані щодо безпечності сирого молока: (1) кількість мікроорганізмів за 30°C, КУО/мл (2) кількість соматичних клітин, клітин/мл (3) наявність інгібіторів (4) точка замерзання, °C	(1) 100'000; (2) 400'000; (3) немає цільового значення; (4) немає цільового значення	(1) 368'049; (2) 218'544; (3) 0; (4) -0,52 (примітка: це результати пілотного проекту станом на 31.12.2019)
2.3.2.	Налагоджено робочу версію ІТ-платформи з управління даними для програми контролю (а саме, Молочний модуль)	Налагоджено робочу версію ІТ-платформи з управління даними для програми контролю	Станом на 31.12.19: триває пілотний проект на тестовій версії ІТ-платформи з управління даними для програми контролю «Молочний модуль»
2.3.3.	Кількість зареєстрованих користувачів «Молочного модуля»	(1) інспекторів – 48; (2) лабораторій – немає цільового значення; (3) операторів ринку – 500; (4) делегатів відбору зразків немає цільового значення;	(1) 10; (2) 4; (3) 16; (4) 5 (примітка: це результати пілотного проекту станом на 31.12.2019)
2.3.4.	Затверджено формат національної програми контролю сирого молока.	Подано проект підзаконного акту щодо впровадження національної програми контролю сирого молока.	Станом на 31.12.19: пілотний проект триває в 4 областях; не сформульовано формат та впровадження національної програми контролю сирого молока.

Фінальний етап оцінювання передбачає партисипативний підхід – безпосередньо за участі залучених сторін 17 та 18 лютого 2022 р. у Вебінарі щодо результатів оцінки пілотного проекту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» (Додаток 2).

3.ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ

3.1. Проведення семінарів з метою підвищення рівня обізнаності

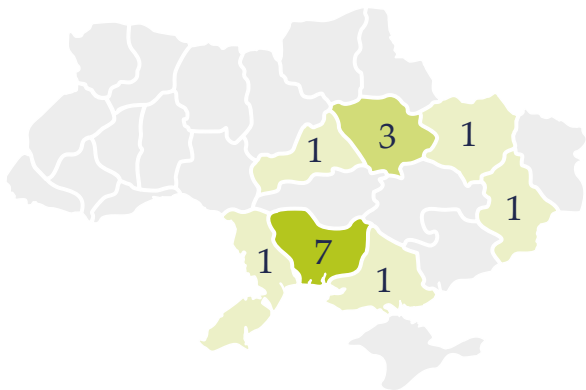
Протягом 2021 року, відповідно до Доручення щодо виконання Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту із запровадження Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» було проведено 24 обласних семінари з операторами ринку з метою підвищення рівня обізнаності про впровадження нових вимог до якості та безпечності молока, а також про важливість безперервного моніторингу даних про результати досліджень молока й навчань з використання Молочного модуля. Заходи були організовані спільно з відповідальними фахівцями Головних управлінь та центрального апарату Держпродспоживслужби та за участі експертів швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України». У семінарах загалом взяли участь 1811 осіб, з них 1063 фахівців територіальних органів та лабораторій Держпродспоживслужби. Серед інших учасників – представники господарств з виробництва молока, пунктів збору молока, молокопереробних підприємств, сільськогосподарських дорадчих служб, тощо. Детальна інформація в розрізі областей представлена в таблиці 3-1.

Таблиця 3-1.*Проведення семінарів з метою підвищення рівня обізнаності в розрізі областей*

№ п/п	Дата	Область	Кількість учасників	
			Всього	в т.ч. фахівці територіальних органів та лабораторій
1.	25.03.2021	Волинська	102	41
2.	08.04.2021	Донецька	12	6
3.	20.05.2021	Київська	209	124
4.	24.05.2021	Сумська	244	140
5.	22.07.2021	Рівненська	39	23
6.	23.07.2021	Дніпропетровська	34	27
7.	23.07.2021	Закарпатська	15	7
8.	11.08.2021	Тернопільська	63	31
9.	12.08.2021	Херсонська	27	19
10.	31.08.2021	Львівська	41	21
11.	03.09.2021	Запорізька	79	57
12.	07.09.2021	Чернігівська	100	69
13.	09.09.2021	Донецька та Луганська	83	29
14.	14.09.2021	Хмельницька	97	58
15.	15.09.2021	Харківська	72	36
16.	16.09.2021	Черкаська	74	57
17.	17.09.2021	Івано-Франківська	32	7
18.	21.09.2021	Вінницька	43	30
19.	22.09.2021	Кіровоградська	127	82
20.	27.09.2021	Чернівецька	33	23
21.	28.09.2021	Одеська	20	16
22.	29.09.2021	Миколаївська	22	22
23.	12.10.2021	Житомирська	62	43
24.	09.11.2021	Полтавська	181	95
Всього			1811	1063

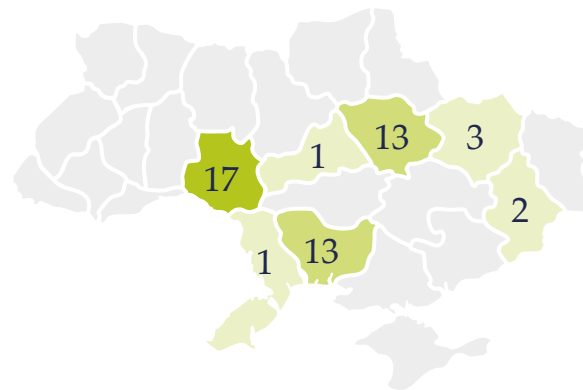
3.2. Реєстрація в Молочному модулі учасників Пілотного проєкту

Кількість зареєстрованих потужностей в розрізі областей

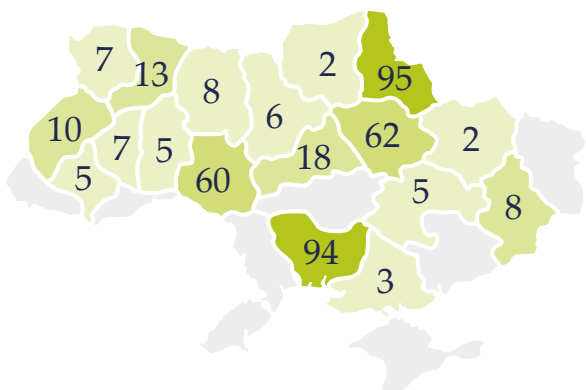
Карта 3-1.

Кількість зареєстрованих у Молочному модулі потужностей в області за 2019 рік

Карта 3-2.

Кількість зареєстрованих у Молочному модулі потужностей в області за 2020 рік

Карта 3-3.

Кількість зареєстрованих у Молочному модулі потужностей в області за 2021 рік

оператори ринку, розміщені лише у 7 областях, то у 2021 році, протягом другого етапу реалізації Пілотного проєкту було додатково залучено нових операторів ринку, у тому числі із 15 інших областей.

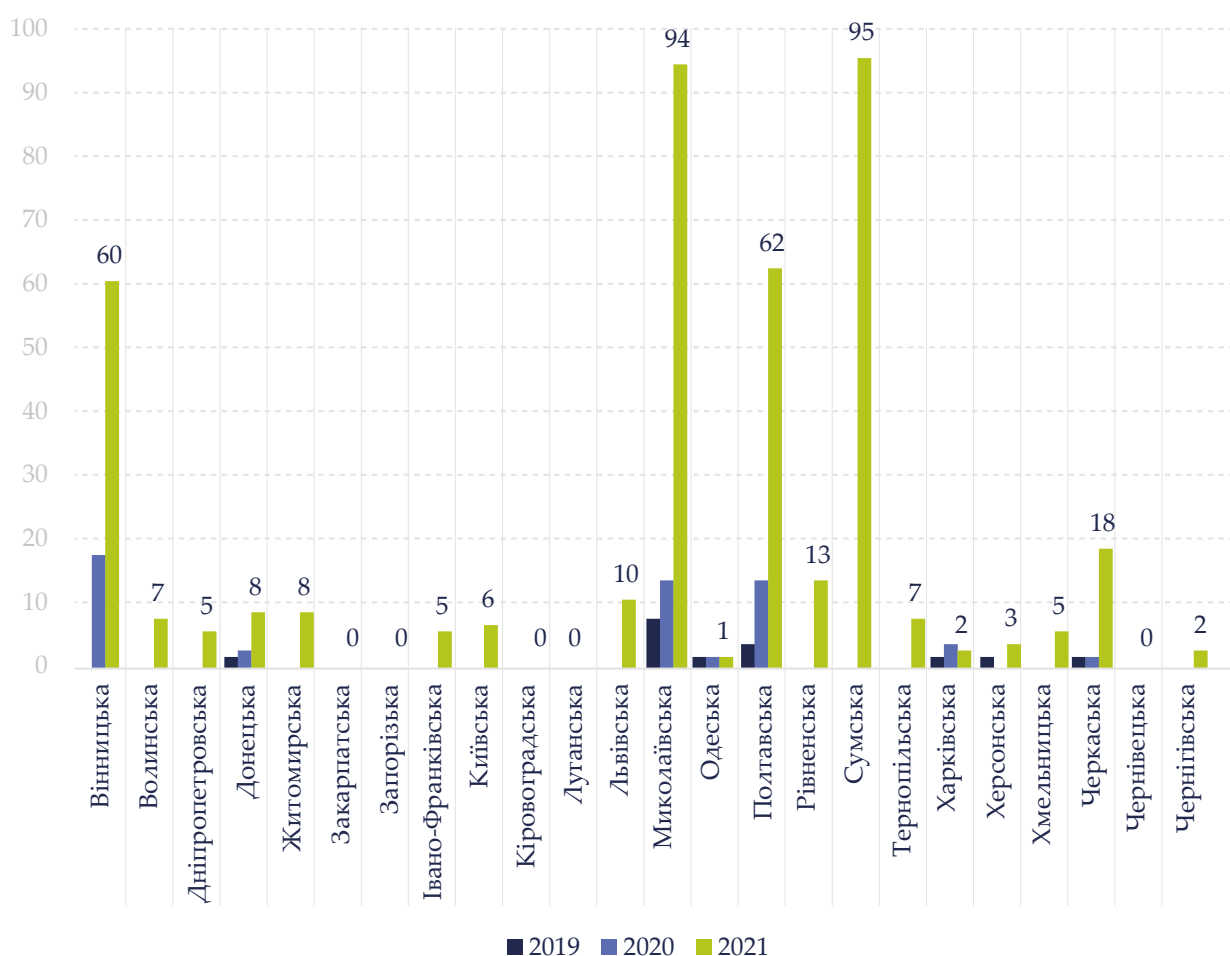
В цілому станом на 01.01.2022 р. до реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» залучено операторів ринку з 22 областей України, в 19 з яких регулярно проводиться відбір зразків (див. гістограму 3-1).

Всього за результатами аналізу витягу з Молочного модуля «Відбір зразків та транспортування/АВЗ» у 2021 році за 369 операторами ринку було належним чином зареєстровано, збережено та відправлено до лабораторії актів про відбір зразків.

Сумарно протягом імплементації Пілотного проєкту було зареєстровано понад 4700 актів по відбору зразків сирого молока на такі показники, як КСК і ЗБЗ.

Гістограма 3-1.

Кількість операторів ринку, які беруть участь у Пілотному проєкті

Зокрема, протягом 2021 року було зареєстровано 4037 актів відбору зразків, у тому числі 3855 актів з метою дослідження зразків сирого молока на ЗБЗ та 2076 актів - для дослідження зразків на КСК¹. Спостерігається позитивна динаміка, так за 2020 рік було зареєстровано 594 акти по відбору зразків сирого молока, а за 2019 – лише 80 актів. Детальна інформація представлена у таблиці 3-2.

¹Під час відбору одного зразка може бути проведено дослідження як на обидва показники, так і на один.

Таблиця 3-2.

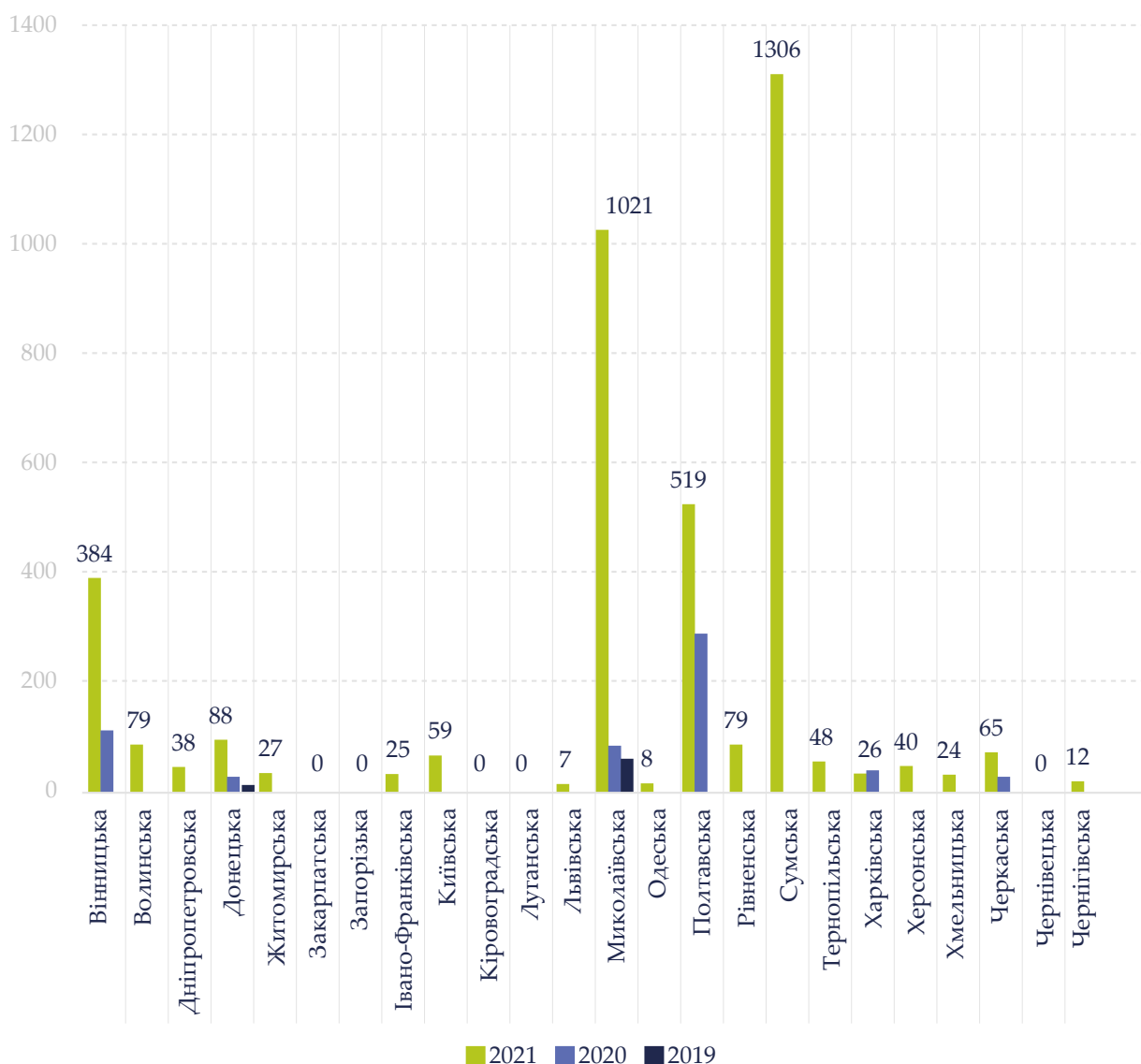
Кількість зареєстрованих актів у період імплементації Пілотного проекту

2019			2020			2021		
Всього актів відбору зразків	ЗБЗ	КСК	Всього актів відбору зразків	ЗБЗ	КСК	Всього актів відбору зразків	ЗБЗ	КСК
80	71	51	594	539	307	4037	3885	2076

Детальна інформація щодо кількості зареєстрованих актів відбору зразків для проведення досліджень молока на загальне бактеріальне забруднення та кількість соматичних клітин по кожній області представлена на гістограмах 3-2 та 3-3.

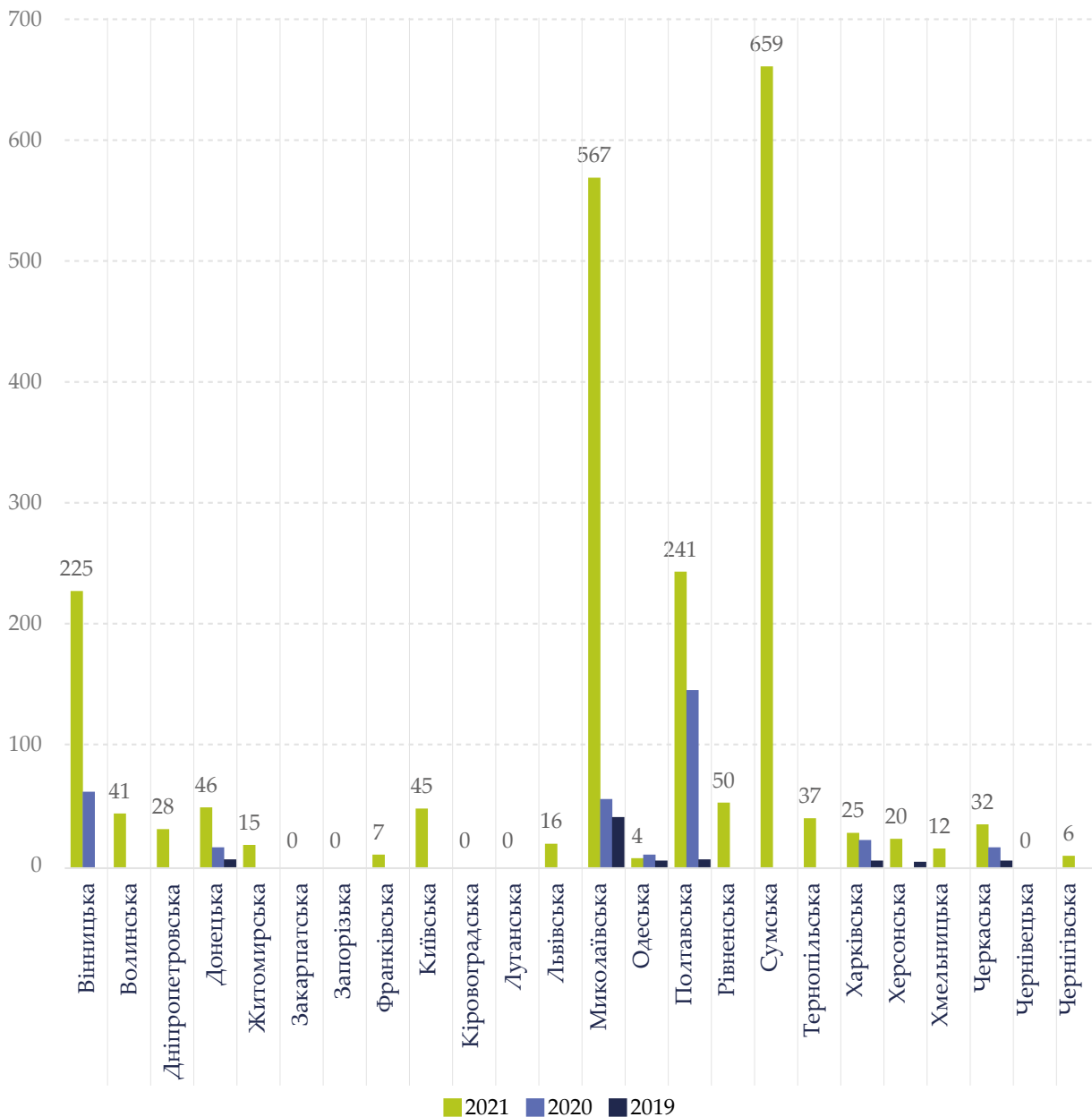
Гістограма 3-2.

Кількість зареєстрованих актів відбору зразків для проведення досліджень молока на ЗБЗ у період 2019-2021 років у розрізі областей

Гістограма 3-3.

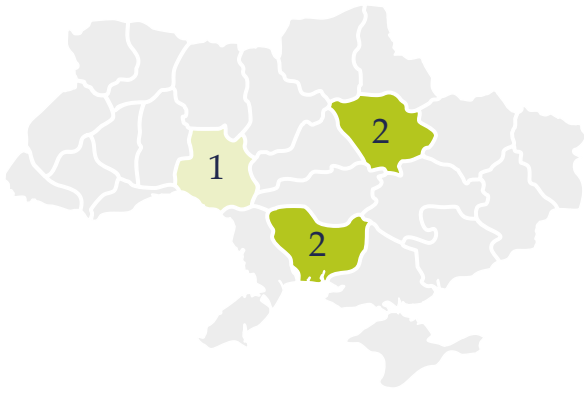
Кількість зареєстрованих актів відбору зразків для проведення досліджень молока на КСК у період 2019-2021 років у розрізі областей

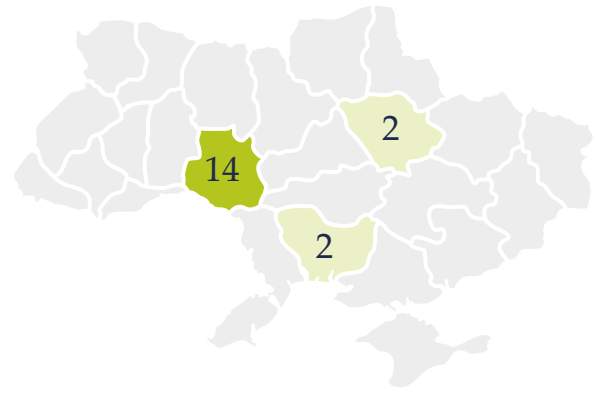
Кількість зареєстрованих делегатів відбору зразків у розрізі областей

У звітному 2021 році в Молочному модулі було зареєстровано загалом понад 180 делегатів відбору зразків, тоді як у попередні роки (2019 та 2020) їх кількість становила 5 і 18 делегатів відбору зразків відповідно (див. карти 3-4 – 3-6). Також у 2021 році через збільшення кількості зареєстрованих користувачів програмного забезпечення Молочний модуль виникла необхідність додатково обраховувати кількість активних користувачів².

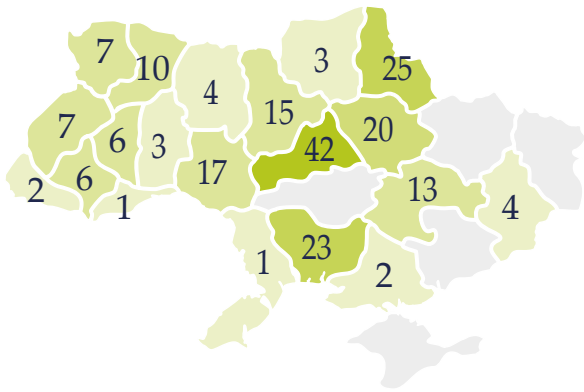
²Активні делегати відбору зразків - користувачі програмного забезпечення Молочний модуль – ті делегати відбору зразків, яким надано статус «Активний», мають доступ до господарств та отримують повідомлення про порушення періодичності відбору.

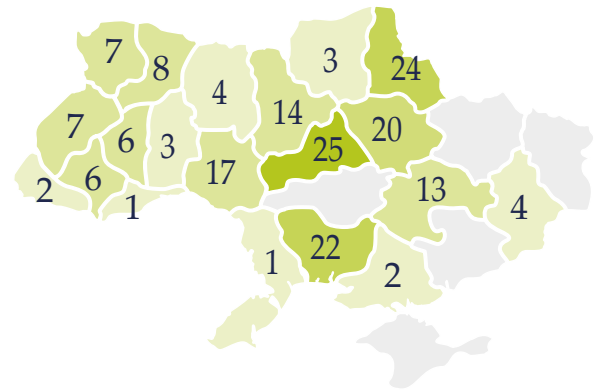
Карта 3-4.
Зареєстровані в Молочному модулі делегати відбору зразків у 2019 році в розрізі областей

Карта 3-5.
Зареєстровані в Молочному модулі делегати відбору зразків у 2020 році в розрізі областей

Карта 3-6.
Зареєстровані в Молочному модулі делегати відбору зразків у 2021 році в розрізі областей

Карта 3-7.
Активні в Молочному модулі делегати відбору зразків у 2021 році в розрізі областей

Таким чином, 90% всіх делегатів відбору зразків, які зареєстровані у Молочному модулі станом на кінець 2021 року є активними користувачами.

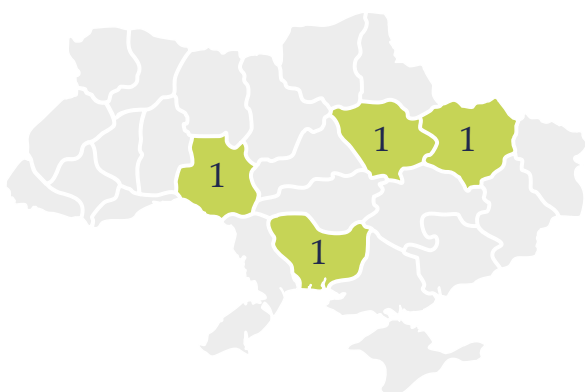
Серед неактивних користувачів найчастіше зустрічаються ті, що наразі не беруть участь у Програмі контролю з різних причин, або ті, користувачі, при реєстрації яких було припущено помилки.

Лідуючими областями за кількістю активних делегатів відбору зразків станом на кінець 2021 року є Черкаська, Сумська, Миколаївська та Полтавська області (див карту 3-7).

Кількість зареєстрованих лабораторій з дослідження зразків молока в розрізі областей

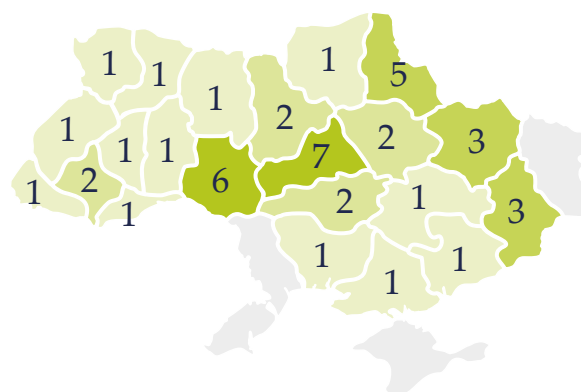
На початку першого етапу Пілотного проєкту було зареєстровано лише по одній лабораторії у таких областях, як Вінницька, Миколаївська, Полтавська та Харківська, лабораторії були забезпечені необхідним обладнанням, реактивами та розхідними матеріалами за сприяння швейцарсько-українського проєкту з безпечності молока та мали проводити дослідження зразків сирого молока в рамках реалізації Пілотного проєкту. Така картина лишалась незмінною протягом 2019 та 2020 років (див. карту 3-8).

Протягом 2021 року та імплементації другого етапу Пілотного проєкту кількість зареєстрованих лабораторій в Україні збільшилась у понад 10 разів і сягнула 45 лабораторій у 22 областях України. Найбільшу кількість зареєстрованих у Молочному модулі лабораторій розташовано у Черкаській (1 регіональна та 6 міжрайонних), Вінницькій (1 регіональна та 5 міжрайонних) та Сумській областях (1 регіональна та 4 міжрайонних) (див. карту 3-9).

Карта 3-8.

Зареєстровані в Молочному модулі лабораторії у 2019 та 2020 роках в розрізі областей

Карта 3-9.

Зареєстровані в Молочному модулі лабораторії у 2021 році в розрізі областей

Загалом дослідження у 2021 році були проведені у 32 лабораторіях Держпродспоживслужби регіонального (16) та міжрайонного рівнів (14) у 18 областях України. У таблиці 3-4 представлені зведені дані щодо кількості досліджень проведених у кожній лабораторії протягом 2021 року. Таким чином, найбільшу кількість досліджень сирого молока було проведено Миколаївською та Сумською регіональними лабораторіями Держпродспоживслужби, а також Пирятинською міжрайонною

лабораторією Держпродспоживслужби. Під час виділення трійки лідерів за кількістю проведених досліджень було враховано лише дослідження молока на КСК та ЗБЗ. Якщо пріоритезувати лабораторії за кількістю проведених досліджень на точку замерзання та наявність інгібіторів – лідерами стали Миколаївська регіональна лабораторія, Пирятинська міжрайонна лабораторія та Харківська регіональна лабораторія.

Таблиця 3-4.

Перелік лабораторій спадному порядку за кількістю проведених досліджень сирого молока на різні показники

Область	Назва лабораторії	Кількість проведених досліджень				
		ЗБЗ	КСК	ІНГ	ТЗ	Всього
Миколаївська	Миколаївська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	1046	580	83	83	1119
Сумська	Сумська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	553	326	0	0	597
Полтавська	Пирятинська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	519	241	197	49	519
Сумська	Конотопська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	327	167	0	0	330
Сумська	Путивльська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	298	166	0	0	316
Вінницька	Тульчинська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	129	76	0	0	129
Сумська	Роменська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	92	0	0	0	92
Вінницька	Вінницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	80	61	1	5	80

Область	Назва лабораторії	Кількість проведених досліджень				
		ЗБЗ	КСК	ІНГ	ТЗ	Всього
Волинська	Волинська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	79	41	10	6	79
Рівненська	Рівненська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	79	50	0	0	79
Донецька	Донецька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	79	41	0	0	79
Вінницька	Козятинська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	61	32	0	0	61
Київська	Центральна випробувальна державна лабораторія Держпродспоживслужби в Київській області та м. Києві	59	45	0	0	68
Вінницька	Хмільницька міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	50	22	0	0	50
Тернопільська	Тернопільська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	48	37	0	0	55
Вінницька	Немирівська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	46	22	0	0	46
Херсонська	Херсонська регіональна державна лабораторія ім. професора Л.С. Ценковського Держпродспоживслужби	40	20	0	0	40
Дніпропетровська	Дніпропетровська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	38	28	0	0	41
Сумська	Шосткинська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	36	0	0	0	36

Область	Назва лабораторії	Кількість проведених досліджень				
		ЗБЗ	КСК	ІНГ	ТЗ	Всього
Черкаська	Уманська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	29	0	0	0	29
Житомирська	Житомирська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	27	15	0	0	27
Харківська	Харківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	26	25	22	25	26
Хмельницька	Хмельницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	24	12	0	0	24
Вінницька	Бершадська міжрайонна Державна лабораторія Держпродспоживслужби	18	12	0	0	18
Черкаська	Черкаська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	16	25	0	0	30
Івано-Франківська	Івано-Франківська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	14	7	0	0	14
Чернігівська	Чернігівська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби	12	6	0	0	12
Івано-Франківська	Калуська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	11	0	0	0	0
Львівська	Пустомитівська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	7	16	0	0	18
Черкаська	Золотоніська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	6	0	0	0	6
Черкаська	Жашківська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	4	2	0	0	4

Область	Назва лабораторії	Кількість проведених досліджень				
		ЗБЗ	КСК	ІНГ	ТЗ	Всього
Черкаська	Звенигородська міжрайонна державна лабораторія Держпродспоживслужби	1	0	0	0	0

Найактивнішими учасниками реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» серед лабораторій є Миколаївська регіональна лабораторія Держпродспоживслужби, лабораторії Сумської області (1 регіональна та 4 міжрайонних), Вінницької області (1 регіональна та 5 міжрайонних) та Пирятинська міжрайонна лабораторія Держпродспоживслужби (Полтавської області).

3.3. Оцінка результатів лабораторних досліджень

Лабораторні дослідження зразків сирого молока в рамках другого етапу Пілотного проєкту виконувалися за показниками, регламентованими наказом Мінагрополітики №118/2019 з наступною періодичністю:

- загальне бактеріологічне забруднення (ЗБЗ) – кількість мікроорганізмів (КУО) в 1 мл за температури 30 °С – щонайменше двічі на місяць;
- кількість соматичних клітин (КСК) в 1 мл молока – щонайменше один раз на місяць.

Дослідження на виявлення інгібіторів та вимірювання точки замерзання виконувалися на замовлення оператора ринку за визначеною ним періодичністю.

Таким чином кількість зразків для дослідження показників ЗБЗ та КСК у 2021 році зросла у сім разів, а на решту показників, які є добровільними, зменшилася у порівнянні з попереднім роком.

В таблиці 3-5 наведені для порівняння усереднені значення показників відповідно до логіко-структурної матриці QFTP.

Таблиця 3-5.

Значення індикаторів відповідно до логіко-структурної матриці, 2019-2021 рр.

Показник	2019		2020		2021	
	Всього зразків досліджено	Значення показника	Всього зразків досліджено	Значення показника	Всього зразків досліджено	Значення показника
(1) Кількість мікроорганізмів за 30 °С, КУО/мл	71	368049 ^a	539	144400 ^a	3837	235359 ^b
(2) Кількість соматичних клітин, клітин/мл	51	218544 ^a	309	205235 ^a	2043	222044 ^b
(3) Наявність інгібіторів	50	0	232	0	135	0
(4) Точка замерзання, °С	51	-0,524 ^b	307	-0,524 ^b	169	-0,526 ^b

^a Середня геометрична величина усіх фактичних значень

^b Середня арифметична величина усіх фактичних значень

Зі збільшенням кількості залучених господарств з виробництва молока та пунктів його збору середні показники рівня ЗБЗ та КСК зростають, проте залишаються нижчими за допустимі рівні для критеріїв відповідності сирого молока від корів, встановлені наказом Мінагрополітики №118/2019, а саме:

- ЗБЗ - не більше ніж 500 000 КУО/мл;
- КСК- не більше ніж 500 000 клітин/мл.

У зв'язку з суттєвим зростанням масиву даних для оцінювання всіх значень за рік було враховано також більш стійкі до можливих та наявних викидів статистичні показники.

Описові статистичні показники рівня ЗБЗ у 2021 році представлено у таблиці 3-6.

Таблиця 3-6.

Річні результати досліджень рівня ЗБЗ у 2021 р.

(1) Кількість мікроорганізмів за 30 °С, КУО/мл	
Показник	Значення
Кількість зразків	3837
Кількість значень	3826
0.10- процентиль	49000
0.25-квантиль	90000
Медіана	160000
0.75-квантиль	310000
0.90- процентиль	427000
(1) Середнє арифметичне значення	235359
Стандартне відхилення	816343

Не всі результати лабораторних досліджень були взяті для обрахунку усереднених показників. Так, при розташуванні 3826 вибраних значень ЗБЗ у зростальному порядку, середина такого ранжованого ряду становить 160000 КУО/мл (медіана). Якщо відсікти ще 10 % найменших значень на рівні 49000 КУО/мл (0.10- процентиль) та таку ж кількість найбільших значень ЗБЗ, то 90% значень знаходяться нижче рівня 427000 КУО/мл (0.90- процентиль). Для більшої стійкості статистичних аналізів річних показників рівня ЗБЗ використані показники нижнього (0.25-квантиль) та верхнього (0.75-квантиль) квантилів. Таким чином, міжквартильний розмах знаходиться між значенням 90000 та 310000 КУО/мл. Значення стандартного відхилення становить 816343 КУО/мл і свідчить про те, що значення розподілені далеко від середнього.

У розрізі місяців (див. табл. 3-7) стандартне відхилення демонструє малі значення (фактичні значення ЗБЗ зосереджені близько до середнього значення за місяць), окрім липня та вересня, що може мати різні причини з урахуванням значної кількості залучення нових потужностей з виробництва та збирання молока, а також нових делегатів відбору зразків та лабораторій (див. табл. 3-8).

Таблиця 3-7.

Аналіз результатів дослідження рівня ЗБЗ у 2021 р. помісячно, КУО/мл

	Медіана	Середнє значення*	Стандартне відхилення	0.10-процентиль	0.25-квантиль	0.75-квантиль	0.90-процентиль
Січень	160000	225839	180219	46818	84500	399955	495454
Лютий	119091	145236	94767	35090	89750	182500	285454
Березень	168181	199018	144419	68818	93000	245454	409090
Квітень	110000	194900	183366	42272	76500	290909	477272
Травень	160000	301278	432297	40545	74250	407500	568636
Червень	179500	258002	248969	50325	86250	380000	486363
Липень	181909	318594	1533691	50000	90000	364772	440909
Серпень	140000	223756	292175	47727	88000	338182	400000
Вересень	150000	314909	1748736	53409	95591	300000	426500
Жовтень	154545	205596	168253	49000	96000	295000	427000
Листопад	160000	198298	164797	52918	90000	263750	400000
Грудень	180000	213029	259255	48091	81818	296000	426500
За звітний рік	160000	235359	816343	49000	90000	310000	427000

*Середнє арифметичне значення

Найбільша фактична кількість досліджених зразків, результати яких перевищують допустимі рівні (>500000 КУО/мл), припадає на вересень 2021 р. (11 з 526 досліджених), найбільший відсоток невідповідних зразків до загальної кількості досліджених було зареєстровано у травні 2021 року (14,5 %), проте слід зазначити, що кількість досліджених зразків у цьому місяці становила лише 62. Втім, частка таких зразків до кінця року зменшується та не перевищує 1% від усіх досліджених зразків (див. табл. 3-8). Всього у 2021 р. значення результатів досліджень 79 зразків мають перевищення, частка яких у загальному вимірі становить 2,1%.

Таблиця 3-8.

Частка результатів досліджень рівня ЗБЗ, що перевищують допустимі значення у 2021 р. помісячно

	Кількість досліджень	В т.ч. з невідповідностями*	
		Фактична кількість	Частка, %
Січень	51	5	9,8
Лютий	48	0	0,0
Березень	49	2	4,1
Квітень	51	4	7,8
Травень	62	9	14,5
Червень	138	9	6,5
Липень	332	9	2,7
Серпень	439	9	2,1
Вересень	526	11	2,1
Жовтень	646	9	1,4
Листопад	718	5	0,7
Грудень	766	7	0,9
За звітний рік	3826	79	2,1

*Фактичне значення перевищує допустиме значення (>500000 КУО/мл)

За результатами досліджень рівня ЗБЗ у 2021 р. в таблиці 3-9 згруповані потужності з виробництва та збирання молока. Відповідно до групувань за результатами абсолютних значень 67,5% (247) потужностей отримали експертні висновки щодо результатів лабораторних досліджень рівня ЗБЗ, що не перевищують 100000 КУО/мл. Втім ці тенденції не були стабільними, адже водночас 56,6% (207) потужностей – мали протягом 2021 р. результати, що коливалися в межах від 300000 до 500000 КУО/мл. Перевищення допустимих рівнів у 2021 році було зафіксовано у 9,6% (35) потужностей, проте за результатами помісячних аналізувань кількість таких потужностей не перевищувала 10, що підтверджує тезу, що до «групи >500000» як прибували, так і вибували різні потужності.

Таблиця 3-9.

Групування потужностей з виробництва та збирання молока за результатами досліджень рівня ЗБЗ у 2021 р. помісячно

	Кількість потужностей всього	Розподіл потужностей відповідно до групувань за абсолютним значенням ЗБЗ, КУО/мл										Кількість потужностей з перевищенням допустимих значень*	Частка, %
		≤100 000		>100 000 - ≤300 000		>300 000 - ≤500 000		>500 000		Фактична кількість	Частка, %		
		Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %				
Січень	23	11	47,8	11	47,8	8	34,8	5	21,7	0	0,0		
Лютий	21	15	71,4	14	66,7	5	23,8	0	0,0	0	0,0		
Березень	21	8	38,1	17	81,0	7	33,3	2	9,5	0	0,0		
Квітень	22	15	68,2	10	45,5	6	27,3	2	9,1	0	0,0		
Травень	27	16	59,3	11	40,7	7	25,9	8	29,6	0	0,0		
Червень	71	33	46,5	28	39,4	20	28,2	7	9,9	0	0,0		
Липень	153	67	43,8	73	47,7	60	39,2	7	4,6	2	1,3		
Серпень	190	96	50,5	98	51,6	56	29,5	6	3,2	4	2,1		
Вересень	233	98	42,1	152	65,2	64	27,5	8	3,4	3	1,3		
Жовтень	281	101	35,9	167	59,4	80	28,5	7	2,5	2	0,7		
Листопад	316	100	31,6	209	66,1	75	23,7	4	1,3	1	0,3		
Грудень	335	157	46,9	187	55,8	89	26,6	7	2,1	0	0,0		
Всього	366	247	67,5	292	79,8	207	56,6	35	9,6	4	1,1		

* Середня геометрична величина усіх фактичних значень за двомісячний період

Таким чином, рівень стабільності результатів за гігієнічним індикатором (ЗБЗ) є недостатньо високим.

Слід зазначити, що для аналізу кількості та частки потужностей з перевищенням допустимих рівнів бралися до уваги дані з Молочного модуля виключно за результатами підрахунку змінної середньої геометричної величини усіх фактичних значень за двомісячний період відповідно до наказу Мінагрополітики №118/2019.

Згідно з помісячними аналізуваннями та за 2021 р. в цілому лише 4 потужності мали невідповідності, нотифікації про які відбувалися в Молочному модулі (див. табл. 3-9).

Описові статистичні показники рівня КСК у 2021 році, що представлені у таблиці 3-10, розраховані з урахуванням значень результатів досліджень 2017 зразків сирого молока, решта 26 значень не бралися до уваги. Таким чином, середнє значення рівня КСК за звітний рік становить 222044 клітин/мл. При цьому значення стандартного відхилення становить 193691 клітин/мл.

Таблиця 3-10.

Річні результати досліджень рівня КСК у 2021 р.

(2) Кількість соматичних клітин, клітин/мл, 2021 р.	
Показник	Значення
Кількість зразків	2043
Кількість значень	2017
0.10- процентиль	56000
0.25-квантиль	100000
Медіана	177000
0.75-квантиль	317000
0.90- процентиль	450000
(2) Середнє арифметичне значення	222044
Стандартне відхилення	193691

Медіана, що відокремлює половину ряду даних, знаходиться на рівні 177000 клітин/мл. Найменших 10% значень не перевищують рівень

56000 клітин/мл (0.10- процентиль) та 10% найбільших значень КСК, перевищують показник в 450000 клітин/мл (0.90- процентиль). Показники нижнього (0.25-квантиль) та верхнього (0.75-квантиль) квантилів становлять відповідно 100000 та 317000 клітин/мл.

У помісячному аналізі результатів дослідження рівня КСК у 2021 р., продемонстрованому у таблиці 3-11, медіальне значення має характер незначних сезонних коливань, пік яких припадає на травень. Найбільш далеко від середнього значення були розподілені дані вимірювань у жовтні та у вересні.

Таблиця 3-11.

Аналіз результатів дослідження рівня КСК у 2021 р. помісячно, клітин/мл

	Медіана	Середнє значення *	Стандартне відхилення	10%- процентиль	25%- квантиль	75%- квантиль	90%- процентиль
Січень	210000	219964	101103	123100	140750	271000	311600
Лютий	184500	179962	48754	115500	133750	212250	233500
Березень	193500	179615	45461	126000	143000	208250	221500
Квітень	150000	224821	149890	88600	107750	393250	452200
Травень	237500	301563	194738	103400	164250	447000	618400
Червень	198000	242082	161770	51000	99000	413000	470000
Липень	160000	207726	137581	71100	102000	280250	446900
Серпень	142000	199404	140765	49400	93000	307000	440000
Вересень	178000	227563	212886	58800	97500	328000	420000
Жовтень	167000	224012	277214	40800	91000	345000	450000
Листопад	192500	233101	197892	44500	102250	322000	455000
Грудень	186500	220306	159473	66700	103500	310250	445500
За звітний рік	177000	222044	193691	56000	100000	317000	450000

*Середнє арифметичне значення

Всього у 2021 р. значення результатів досліджень 40 зразків перевищують 500000 клітин/мл, що становить 2,0% від загальної кількості вибраних значень. Найбільша фактична кількість досліджених зразків з перевищенням припадає на листопад та становить 12 зразків і відповідно 3,1%. (див. табл. 3-12).

Таблиця 3-12.

Частка результатів досліджень рівня КСК, що перевищують доступні рівні у 2021 р. помісячно

	Кількість досліджень	В т.ч. з невідповідностями*	
		Фактична кількість	Частка, %
Січень	28	1	3,6
Лютий	26	0	0,0
Березень	26	0	0,0
Квітень	28	1	3,6
Травень	32	8	25,0
Червень	85	1	1,2
Липень	168	1	0,6
Серпень	235	0	0,0
Вересень	263	2	0,8
Жовтень	330	4	1,2
Листопад	386	12	3,1
Грудень	410	10	2,4
За звітний рік	2017	40	2,0

*Фактичне значення перевищує допустиме значення (>500000 клітин/мл)

Перевищення допустимих значень за результатами підрахунку змінної середньої геометричної величини усіх фактичних значень за тримісячний період, як передбачається наказом Мінагрополітики №118/2019, було зафіксовано у Молочному модулі лише за 3 потужностями, що становить 0,8% від загальної кількості потужностей. Перевищення за фактичними значеннями у 2021 році спостерігалось у 7,1%, або 26 потужностей. Майже 96% потужностей демонструють протягом звітного року результати, що не перевищують 400000 клітин/мл (див. табл. 3-13).

Станом на 31 грудня 2021 р. кількісні та якісні індикатори відповідно до логіко-структурної матриці QFTP (див. табл. 3-14) ще не досягнуті.

Таблиця 3-13.
Групування потужностей з виробництва та збирання молока за результатами досліджень рівня КСК у 2021 р. помісячно

	Кількість потужностей всього	Розподіл потужностей відповідно до групувань за абсолютним значенням КСК, клітин/мл						Кількість потужностей з підвищенням значень*	Частка, %
		≤400 000		>400 000 - ≤500 000		>500 000			
		Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %	Фактична кількість	Частка, %		
Січень	23	23	100,0	0	0,0	1	4,3	0	0,0
Лютий	21	25	119,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Березень	20	20	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Квітень	22	18	81,8	5	22,7	1	4,5	0	0,0
Травень	25	19	76,0	1	4,0	7	28,0	0	0,0
Червень	65	53	81,5	12	18,5	1	1,5	0	0,0
Липень	132	114	86,4	18	13,6	1	0,8	0	0,0
Серпень	185	166	89,7	21	11,4	0	0,0	0	0,0
Вересень	207	185	89,4	23	11,1	2	1,0	1	0,5
Жовтень	259	232	89,6	28	10,8	4	1,5	1	0,4
Листопад	307	266	86,6	35	11,4	11	3,6	2	0,7
Грудень	330	301	91,2	28	8,5	7	2,1	1	0,3
Всього	366	351	95,9	90	24,6	26	7,1	3	0,8

* Середня геометрична величина усіх фактичних значень за тримісячний період

Таблиця 3-14.

Індикатори відповідно до логіко-структурної матриці QFTR у 2021 р.

№	Ключовий індикатор ефективності	Ціль	Початкове значення (станом на 31.12.2019)	Значення станом на 31.12.2021
2.3.1.	Наявні достовірні дані щодо безпечності сирого молока: (1) Кількість мікроорганізмів за 30 °С, КУО/мл (2) Кількість соматичних клітин, клітин/мл (3) Наявність інгібіторів (4) Точка замерзання, °С	(1) 100'000; (2) 400'000; (3) немає цільового значення; (4) немає цільового значення	(1) 368'049; (2) 218'544; (3) 0; (4) -0,52 (примітка: це результати пілотного проєкту)	(1) 235'359; (2) 222'044; (3) 0; (4) -0,526
2.3.2.	Налагоджено робочу версію ІТ-платформи з управління даними для програми контролю (а саме, «Молочний модуль»)	Налагоджено робочу версію ІТ-платформи з управління даними для програми контролю	Пілотний проєкт триває на тестовій версії «Молочного модуля»	Пілотний проєкт триває на тестовій версії «Молочного модуля»
2.3.3.	Кількість зареєстрованих користувачів «Молочного модуля»	(1) інспекторів – 48; (2) лабораторій – немає цільового значення; (3) операторів ринку – 500; (4) делегатів відбору зразків немає цільового значення;	(1) 10; (2) 4; (3) 16; (4) 5 (примітка: це результати пілотного проєкту)	(1) 37; (2) 45; (3) 440; (4) 189
2.3.4.	Затверджено формат національної програми контролю сирого молока.	Подано проєкт підзаконного акту щодо впровадження національної програми контролю сирого молока.	Пілотний проєкт триває в 4 областях; не сформульовано формат та впровадження національної програми контролю сирого молока.	Розроблена Дорожня карта впровадження Програми контролю сирого молока на національному рівні

4. КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ ТА ЗАСВОЄНІ УРОКИ

Уніфікований підхід шляхом розробки Концепції реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» дав можливість забезпечити наступне:

1. Держпродспоживслужбою запроваджено координацію Пілотного проєкту на рівні всіх областей:

- A. Визначено відповідальних осіб за реалізацію Пілотного проєкту із належним рівнем компетентності на рівні Головного управління Держпродспоживслужби в кожній області.
- B. Визначено відповідальних осіб за реалізацію Пілотного проєкту для координації роботи лабораторій, залучених до реалізації Пілотного проєкту.
- C. На рівні Департаменту безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини Держпродспоживслужби України встановлено координацію та взаємодію між відповідальними за реалізацію Пілотного проєкту на рівні кожної області особами.

2. Проведено аналіз ресурсів щодо відбору, транспортування та дослідження зразків по кожній області:

- A. Сформовано перелік операторів ринку, які братимуть участь у Пілотному проєкті на рівні кожної області.
- B. Визначено способи та шляхи відбору зразків по кожній області. Після реалізації I етапу Пілотного проєкту визначено, що делегатами відбору зразків повинна бути незалежна та незацікавлена у результатах дослідження уповноважена компетентним органом на відбір зразків особа: лабораторний фахівець регіональної, міжрайонної, районної лабораторії, уповноважений ветеринар або державний інспектор.

Так, залучені до Пілотного проєкту уповноважені лабораторії Держпродспоживслужби розробляють графіки відбору зразків з урахуванням навантаження (кількості зразків для дослідження на

один день), розташування ГВМ та ПЗМ, після чого Головні управління Держпродспоживслужби затверджують графіки відбору зразків. Делегат відбору зразків здійснює відбір зразків згідно з затвердженим графіком та заповнює онлайн форму для реєстрації «Інформації про відбір і транспортування зразків/ Акт відбору зразків» в «Молочному модулі» (у виняткових випадках вручну) та здійснює опломбування зразка.

С. Транспортування зразків забезпечується делегатом відбору зразків, уповноваженою лабораторією або оператором ринку.

Фахівцями Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи розроблено Методичні рекомендації «Підрахунок соматичних клітин в секреті вим'я окремих корів та в збірному сирому молоці корів мікроскопічним методом, визначення середньої геометричної» та «Визначення загального бактеріологічного забруднення в сирому коров'ячому молоці, визначення середньої геометричної величини», які було затверджено на науково-методичній раді Держпродспоживслужби 29 грудня 2021 року. В цих методичних рекомендаціях деталізовано уніфіковану процедуру відбору зразків сирого молока для дослідження на ЗБЗ та КСК: підготовка тари та інструментів для відбору, процедура відбору, умови зберігання та транспортування зразків, час доставки до лабораторії.

Д. Проведено навчання щодо відбору зразків для делегатів відбору зразків в усіх областях України.

Е. Вперше на рівні держави сформовано перелік лабораторій, що відповідають положенням Розділу V Концепції реалізації Пілотного проєкту, а саме можуть проводити дослідження ЗБЗ та КСК міжнародно визнаними методами, визначеними, зокрема, Виконавчим Регламентом Комісії (ЄС) 2019/627:

- для ЗБЗ – (EN ISO 4833-1:2013). ДСТУ ISO 4833:2006 ДСТУ EN ISO 4833- 1:2014;
- для КСК (ISO 13366-1:2008/IDF 148-1:2008, ISO 13366-1:2008/Cor 1:2009, IDT) або (ISO 13366-2:2006/IDF 148-2:2006, IDT). ДСТУ ISO 13366-1/IDF 148-1:2014 ДСТУ ISO 13366-2/IDF 148-2:2014.

Формування такого списку та залучення до програми контролю сирого молока спонукало інші лабораторії Держпродспоживслужби переглянути свої сфери акредитації та розширити їх на вищезазначені міжнародно-визнані методи дослідження молока з метою отримання в майбутньому уповноваження на проведення цих видів досліджень.

3. Підвищення рівня обізнаності учасників реалізації Пілотного проекту:

- A. На рівні кожної області фахівцями ГУ проведено семінари з метою підвищення рівня обізнаності операторів ринку (ГВМ, ПЗМ, молокопереробних підприємств) про впровадження нових вимог до якості та безпечності молока, а також про важливість безперервного моніторингу даних про результати дослідження молока, а також навчань з використання «Молочного модуля».
- B. На рівні кожної області фахівцями ГУ проведено семінари з метою підвищення рівня обізнаності фахівців районних та міських управлінь Держпродспоживслужби, регіональних, міжрайонних, районних та міських лабораторій Держпродспоживслужби, районних державних лікарень ветеринарної медицини.
- C. Залучення до програми контролю молока операторів ринку майже з усіх областей України (наразі триває процедура підписання договорів із операторами-ринку у Запорізькій, Чернівецькій областях), тобто переконання суб'єктів господарювання щодо необхідності реєстрації в «Молочному модулі».

4. Переглянуто наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 13 лютого 2013 року № 96 та видано його у редакції наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 25 лютого 2021 року № 395, урегульовано плату за надання лабораторних послуг щодо ЗБЗ, КСК, надання послуг з відбору та транспортування зразків.

5. Розпочато реалізацію Пілотного проекту на рівні кожної області (окрім Луганської):

- A. Розроблено графіки, маршрути з відбору зразків та їх транспортування.
- B. Розподілено навантаження між регіональними та міжрайонними лабораторіями та іншими уповноваженими на відбір зразків особами.
- C. Підготовлено договори про надання послуг з відбору зразків, їх транспортування та дослідження.

6. Реєстрація в «Молочному модулі» учасників Пілотного проекту:

- A. Державних інспекторів обласного та районного рівнів та уповноважених осіб компетентного органу для доступу до

результатів лабораторних досліджень (користувач «Інспектор»), до обов'язків яких входить закріплення делегатів відбору зразків за операторами ринку в «Молочному модулі» відповідно до інструкції в Настановах з використання програмного забезпечення «Молочний модуль», що доступні після авторизації у «Молочному модулі»;

- В. Фахівця Головного управління, який допомагає інспектору в управлінні користувачами (користувач «Адміністратор»), до обов'язків якого входить проведення реєстрації операторів ринку та делегатів відбору зразків;
- С. Уповноважених лабораторій Держпродспоживслужби, реєстрація яких здійснюється адміністратором центрального апарату Держпродспоживслужби, після погодження з Департаментом безпеки харчових продуктів та ветеринарної медицини;
- Д. Сформовано перелік операторів ринку з відповідними реєстраційними даними.
- Е. Діджиталізація моніторингової програми контролю сирого молока (економія часу і підвищення продуктивності, оптимізація та покращення комунікацій, загальна оптимізація робочого процесу):

Для операторів ринку:

- доступ до результатів досліджень сирого молока, їх генерування та систематизація;
- автоматичний розрахунок змінної середньої геометричної величини для ЗБЗ та КСК на основі результатів лабораторних досліджень;
- можливість статистичного аналізу результатів досліджень та відображення їх у вигляді таблиць і графіків за будь-який період;
- отримання повідомлення про нові результати лабораторних досліджень молока;
- можливість надавати результати своїх лабораторних досліджень третім особам (наприклад, молокопереробним підприємствам) шляхом надсилання результатів на електронну адресу, вказану користувачем;
- повідомлення про відхилення від графіка відбору зразків (недотримання мінімальної періодичності) відповідно до Пілотного проекту.

Для делегата відбору зразків:

- заповнення уніфікованої форми (акта відбору зразків) щодо інформації про відбір і транспортування зразків, її друк та друк етикетки для зразка.

Для фахівців уповноважених лабораторій:

- внесення результатів дослідження;
- передача всіх даних до Національної бази даних результатів лабораторних досліджень через систему LIMS відбувається з використанням УІД зразку.

Для державних інспекторів та уповноважених осіб компетентного органу:

- перегляд заповнених форм (актів відбору зразків) щодо інформації про відбір і транспортування зразків підконтрольних операторів ринку;
- перегляд результатів лабораторних досліджень сирого молока підконтрольних операторів ринку;
- доступ до статистичного аналізу (тенденції по змінній середній геометричній величині) результатів досліджень підконтрольних операторів ринку;
- повідомлення про відхилення від графіка відбору зразків (недотримання мінімальної періодичності) операторами ринку;
- сповіщення про результати лабораторних досліджень, що перевищують допустимі значення.

Слід зазначити, що під час впровадження Пілотного проекту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» в різних областях України в учасників виникли запитання, які потребують більш детального роз'яснення або подальшого обговорення. Дані питання винесено на Вебінар щодо результатів оцінки пілотного проекту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» для дискусії між фахівцями центрального апарату та територіальних органів Держпродспоживслужби, залучених до робочої групи з реалізації Дорожньої карти із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль». Проведення вебінару заплановано на 17-18.02.2022.

5. КРАЩІ ПРАКТИКИ

Відповідно до Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту у кожній області було призначено відповідальних осіб з метою покрокового запровадження всіх необхідних заходів. При цьому деякі області використали всі можливості для найбільш ефективної імплементації Пілотного проєкту.

Також в деяких областях, а саме в Сумській, Черкаській, Івано-Франківській, було впроваджено підхід, при якому дослідження зразків на ЗБЗ та КСК від однієї потужності проводяться в різних лабораторіях (загалом 6 міжрайонних лабораторій) відповідно до їхньої технічної спроможності. Таким чином, скорочено відстань транспортування зразків, а отже і знижено фінансове навантаження на операторів ринку.

Нижче подано інформацію щодо інших прикладів кращих практик в окремих областях.

Донецька область

Досвід запровадження Пілотного проєкту в Донецькій області побудований на основі командного підходу. Донецька область приєдналась до Пілотного проєкту у квітні 2021 року та першочергово залучила до участі у пілоті 4 господарства з виробництва молока, які були обрані через близьке розташування до Донецької регіональної державної лабораторії. З вересня 2021 року у Донецькій області залучено ще дві лабораторії: Слов'янська та Бахмутська міжрайонні державні лабораторії. Зважаючи на те, що Донецька регіональна державна лабораторія є ключовою ланкою імплементації Пілотного проєкту в області, нею було розроблено чіткий план заходів, покрокове виконання яких забезпечує ефективну взаємодію з операторами ринку харчових продуктів. З іншого боку, Головним управлінням Держпродспоживслужби в Донецькій області було проведено роз'яснювальні заходи, в тому числі й за участі експертів швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», з метою підвищення рівня обізнаності виробників та переробників молока щодо Програми контролю сирого молока.

Також протягом запровадження Пілотного проєкту в області, Донецькою регіональною державною лабораторією було придбано автоматичний лічильник соматичних клітин LACTOSCAN SCC, який дозволяє легко та швидко проводити дослідження відповідно до ДСТУ ISO 13366-2/IDF 148-2:2014.

Станом на 12.11.2021 в області залучено 7 операторів ринку, 3 уповноважених лабораторії та проведено 2 обласних семінари за участі Програми QFTP (08.04.2021 та 09.09.2021 відповідно), проведено індивідуальні консультації операторів ринку з метою підвищення обізнаності та залучення до участі у пілоті.

Сумська область

В області було прийнято рішення про залучення всіх господарств з виробництва молока до участі у Пілотному проєкті. Станом на 12.11.2021 залучено 92 оператори ринку. Окрім цього Головним управлінням Держпродспоживслужби в Сумській області надано детальний перелік пропозицій та рекомендацій щодо реалізації Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту, який охоплює питання законодавства, навчання спеціалістів, покращення матеріально-технічної бази зокрема лабораторій, а також вдосконалення програмного забезпечення «Молочний модуль».

Миколаївська область

Миколаївська область була однією із чотирьох областей, в яких було проведено перший етап Пілотного проєкту. Станом на 12.11.2021 в області залучено 97 операторів ринку, 19 делегатів відбору зразків. Окрім цього в Миколаївській області зареєстровано 18 користувачів із рівнем доступу «Районний інспектор», 2 користувачі із рівнем доступу «Обласний інспектор», а також 2 користувачі із рівнем доступу «Адміністратор».

Окремо також слід відзначити співпрацю Миколаївської регіональної лабораторії із Головним управлінням Держпродспоживслужби в Одеській області. Протягом даної співпраці дослідження зразків молока з господарств, які розташовані в Одеській області в рамках Пілотного проєкту проводиться саме в Миколаївській регіональній лабораторії.

Вінницька область

Протягом першої фази Пілотного проєкту у Вінницькій області була залучена Вінницька регіональна лабораторія Держпродспоживслужби. На даний час в області до імплементації пілоту залучено 6 лабораторій: Вінницька регіональна, Бершадська, Козятинська, Немирівська,

Тутьчнська та Хмільницька міжрайонні державні лабораторії Держпродспоживслужби. Дана структура залучення лабораторій дозволяє ефективно планувати маршрути та проводити відбір та дослідження зразків сирого молока.

Загалом в області станом на 12.11.2021 залучено 74 оператори ринку, зареєстровано 3 користувачі із рівнем доступу «Обласний інспектор» та 30 користувачів із рівнем доступу «Районний інспектор».

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ

На виконання доручення заступника Голови Держпродспоживслужби України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації від 02.07.2021 року № 03-33/13 Головними управліннями Держпродспоживслужби областей та ДНДІЛДВСЕ було надано ряд рекомендацій для оптимізації запровадженої програми контролю молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль».

Всі надані рекомендації можна умовно поділити на 3 частини, а саме:

1. необхідність внесення змін до нормативно-правових документів (законодавчі зміни);
2. необхідність вдосконалення програмного забезпечення «Молочний модуль» та
3. інші аспекти, пов'язані із реалізацією програми контролю сирого молока.

1. Запропоновані законодавчі зміни

Так, запропоновано зміни, які слід внести до чинного законодавства:

- до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.03.2019 № 118 «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» (таблиця 6-1);
- до ст. 40 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин» (таблиця 6-2);
- до наказу Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 27.09.2012 року № 147 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо Програми виробничого контролю за дотриманням вимог виробництва, зберігання та транспортування сирого товарного молока», включивши питання дій оператора ринку у разі якщо молоко сире не відповідає встановленим законодавством критеріям щодо вмісту

мікроорганізмів та/або кількості соматичних клітин, та/або точка замерзання, молоко містить залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні.

- до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08.08.2019 року №447 «Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно додержання операторами ринку вимог законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин» запропоновано внести зміни до форми акту, доповнивши його питаннями щодо перевірки вимог наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.03.2019 №118 та ст.40 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин» (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Запорізькій області).

Також запропоновано розробити СОП для фахівців компетентного органу на випадок надходження інформації про те, що молоко сире не відповідає встановленим законодавством критеріям.

Таблиця 6-1.

Порівняльна таблиця до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.03.2019 № 118

№	В теперішній редакції	Запропоновані зміни	Обґрунтування внесення змін
1.	<p>3. Дотримання вимог пункту 2 цього розділу підлягає перевірці репрезентативною кількістю зразків молока чи молозива, відібраних рандомізованим методом у місці первинного виробництва та/або зберігання молока. Такі перевірки можуть проводитися безпосередньо або від імені:</p> <p>оператора ринку, який здійснює первинне виробництво молока;</p> <p>оператора ринку, який здійснює збір чи переробку молока;</p> <p>групи операторів ринку; або</p> <p>у межах національної чи регіональної програми контролю, у тому числі державного.</p>	<p>3. З метою дотримання вимог пункту 2 цього розділу відбір зразків повинен здійснюватись представником компетентного органу уповноваженого на забезпечення формування та реалізацію державної політики у сфері безпеки харчових продуктів та у сфері ветеринарної медицини. Зразки підлягають перевірці репрезентативною кількістю зразків молока чи молозива, відібраних рандомізованим методом у місці первинного виробництва та/або зберігання молока. Дослідження повинні проводитися в уповноважених лабораторіях.</p>	<p>Згідно з визначенням вказаного у 118 наказі перевірки КСК та ЗБЗ покладаються на операторів ринку і лише у межах національної чи регіональної програми контролю, у тому числі державної, може покладатися на працівників Держпродспоживслужби. Запропоновані зміни дадуть юридичну підставу функціонування ММ та зобов'язе операторів ринку проводити дослідження в уповноважених лабораторіях (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).</p>
2.		<p>п. 4 Розділу 2 доповнити 2 абз. – При визначенні частоти відбору зразків і проведення досліджень, оператори ринку повинні враховувати вимоги країни призначення, якщо молоко вироблене на його підприємстві використовується як сировина для виробництва продукції, яка виробляється для експорту.</p>	<p>Даний пункт не нестиме додаткових навантажень на операторів ринку, але сприятиме тому, що господарства-виробники сировини з якої вироблятиметься продукція на експорт виконуватимуть вимоги країни експортера. На даний час виконання вимог країни-експортера покладене на підприємство, яке внесено в реєстр експортерів, а при видачі ветеринарних сертифікатів, наприклад, на ЄС сертифікуючий інспектор повинен засвідчувати, що молочний продукт був вироблений з молока виробленого в господарстві, яке відповідає вимогам ЄС та ін., як це зазначено в частині II (а) сертифіката MODEL DAIRY-PRODUCTS-PT. Не несе за собою будь-яких фінансових затрат та не робить тиск на бізнес (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).</p>

№	В теперішній редакції	Запропоновані зміни	Обґрунтування внесення змін
3.		<p>п. 5 розділу 2 доповнити 3 абз. – Якщо молоко сире не відповідає критеріям ЗБЗ та/або КСК та/або за ін. показниками країни експортера, то оператор ринку зобов'язаний невідкладно повідомити переробне підприємство та компетентний орган про випадки невідповідності та вжити коригувальних заходів з метою виправлення ситуації.</p>	<p>Це дасть можливість оперативно реагувати та вживати коригувальні заходи, якщо результати будуть в межах вимог Українського законодавства, але не відповідатимуть вимогам законодавства країни призначення. При цьому Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» дає можливість реагувати на порушення виявлені з боку виробника продукції, але не дає можливість контролювати сировинні зони, а питання відповідності сировинних зон вимогам країн експортерів піднімалось і при аудиті інспекторів ЄС і ЄАЕС. Так, наприклад, інспекторами Казахстану були надані зауваження по сировинним зонам, водночас, законодавство не дає нам можливості якимось чином вимагати усунення цих невідповідностей від господарств-сировинних зон. Не несе за собою будь-яких фінансових затрат та не робить тиск на бізнес (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).</p>
4.		<p>Додати п. 8 – Оператор ринку, який має право здійснювати експорт молочної продукції, зобов'язаний, не рідше 1 разу на місяць, інформувати оператора ринку, який виробляє та/або зберігає молоко, про вимоги країни призначення та отримувати підтвердження про дотримання сировинною зоною таких вимог.</p>	<p>Це зробить обов'язковим комунікувати виробників сировини та виробників продукції, яка виробляється для експорту.</p> <p>Не несе за собою будь-яких фінансових затрат та не робить тиск на бізнес (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).</p>
5.		<p>Щомісячне подання суб'єктом господарювання (господарств з виробництва та пунктів збору молока) документів обов'язкової звітності щодо підтвердження виконання вимог пункту 2 розділу II цих вимог.</p>	<p>(зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Запорізькій області).</p>

№	В теперішній редакції	Запропоновані зміни	Обґрунтування внесення змін
6.	4) оператори ринку повинні впровадити процедури, які забезпечують, що молоко чи молозиво не вводиться в обіг, якщо воно містить залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні.	4) оператори ринку повинні впровадити процедури, які забезпечують, що молоко чи молозиво не вводиться в обіг, якщо воно містить залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні. Дослідження на зазначені в цьому пункті показники повинні проводитись не рідше 1 разу на місяць в тому числі не рідше 1 разу на квартал в уповноваженій лабораторії.	В 118 наказі не зазначено періодичність контролю, це врегулює питання дослідження молока на такі важливі показники, як залишки ветеринарних препаратів (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).

Таблиця 6-2.

Порівняльна таблиця до ст.40 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин»

№	В теперішній редакції	Запропоновані зміни	Обґрунтування внесення змін
1.	1. Тварини, що використовуються для виробництва сирого молока та/або молозива, підлягають державному контролю, що здійснюється державним ветеринарним інспектором або уповноваженим ветеринаром з метою перевірки дотримання законодавства щодо виробництва сирого молока та/або молозива, стану здоров'я тварин та використання ветеринарних препаратів.	1. Тварини, що використовуються для виробництва сирого молока та/або молозива, підлягають державному контролю та/або нагляду, з періодичністю не менше 1 разу на місяць , що здійснюється державним ветеринарним інспектором або уповноваженим ветеринаром з метою перевірки дотримання законодавства щодо виробництва сирого молока та/або молозива, стану здоров'я тварин та використання ветеринарних препаратів.	Зазначення періодичності врегулює питання як часто здійснювати перевірки та дасть єдиний підхід по всій Україні (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
2.	3. Під час державного контролю беруться до уваги результати лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності сирого молока та/або молозива, проведених оператором ринку або на його замовлення.	3. Під час державного контролю беруться до уваги результати лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності сирого молока та/або молозива, проведених компетентним органом , оператором ринку або на його замовлення.	Законодавчо врегулює питання того, що до уваги можуть братися результати лабораторних досліджень проведених компетентним органом (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).

2. Вдосконалення «Молочного модуля»

1. Зробити роботу ММ більш стабільною (досить часто проходять збої, через те що ММ в проєктній версії включав дослідження точки замерзання та наявність інгібіторів, які залишились і на тепер, то по всім господарствам приходять листи повідомлення про недотримання кратності досліджень) (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
2. В програмному додатку скорочення ЗБО (загальне бактеріологічне обсіменіння) замінити на ЗБЗ (загальне бактеріологічне забруднення), так як таке скорочення використовується у Концепції та в наказі Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.03.2019 №118 (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
3. Надати можливість операторам ринку (переробникам) доступу до ММ, який поширюватиметься на господарства, які постачають їм свою продукцію (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
4. В деяких випадках господарство бажає окремо досліджувати молоко по фермах, або, навіть, по корпусах. Програма ММ надає узагальнені результати по всьому господарству (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
5. Є господарства, які мають ферми в різних населених пунктах та мають різні реєстраційні номери, при цьому в такому господарстві 1 (одна) відповідальна особа. Реєстрація кожної окремої ферми, на даний час, повинна проходити за окремим номером телефону та електронною адресою. Тобто по одному господарству до однієї відповідальної особи надходить інформація на 3 або 5 різних електронних адрес/ номерів телефону (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
6. Молочна галузь області орієнтована на експорт – переважна більшість підприємств внесені в реєстр експортерів харчових продуктів. Якщо ММ доповнити додатковими можливостями та робити діаграми результатів досліджень результатів з врахуванням вимог інших країн, то це полегшило б контроль за сировинною зоною як операторам ринку, дало б можливість більш оперативно реагувати (запроваджувати корегувальні дії) як виробникам

молока, так і переробникам, а також державним інспекторам (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).

7. В Концепцію внести зміни, а саме в Розділі IV. РЕАЛІЗАЦІЯ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ, ч. 1. Відбір зразків: «залучені до Пілотного проекту уповноважені лабораторії Держпродспоживслужби розробляють графіки відбору зразків з урахуванням навантаження (кількості зразків для дослідження на один день), розташування ГВМ та ПЗМ, часу (але не дати) для відбору зразків в період від закінчення надходження сировини та до відвантаження на переробку». Необхідно викласти в наступній редакції: «залучені до Пілотного проекту уповноважені лабораторії Держпродспоживслужби за участі делегатів погоджують з оператором ринку час (але не дату) відбору зразків, розробляють графіки відбору зразків з урахуванням навантаження (кількості зразків для дослідження на один день), розташування ГВМ та ПЗМ, часу та дати для відбору зразків в період від закінчення надходження сировини та до відвантаження на переробку. Розроблені графіки подаються два рази на рік до Головного управління (до 20.06 та 20.12) для затвердження та після затвердження доводяться до делегатів. В разі виробничої необхідності графіки можуть бути змінені шляхом надання уповноваженою лабораторією Держпродспоживслужби до Головного управління змін до графіка та обґрунтування причин внесення змін для їх затвердження» (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
8. Зробити можливим внесення змін в інформацію про результати лабораторних досліджень, за помилкового внесення некоректних даних. Такі зміни повинні бути підконтрольні з відповідним обґрунтуванням: внесені зміни та обґрунтування повинно бути зафіксоване в ММ та видиме (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
9. Вирішити питання стосовно внесення номеру експлуатаційного дозволу, виданого до 2016 року: самостійно немає можливості вносити (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
10. Розглянути можливість ранжування учасників ММ по областях

(зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).

11. Встановити блокування для зміни інформації учасникам ММ, що не належить до функцій адміністратора певної територіальної одиниці (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).
12. Передбачити можливість внести зміни делегатам відбору щодо представника оператора ринку, який бере участь у конкретному відборі зразків при формуванні акта відбору зразків (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).
13. Розробити алгоритм дії делегата відбору при відсутності технічної можливості у господарстві (відсутність інтернету, оргтехніки, для друку актів) (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).
14. Викласти відео інструкцію для відбору зразків сирого молока, яку можна було б використовувати в якості навчальних матеріалів для делегатів відбору зразків молока (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).
15. Розглянути можливість використання ММ для контролю молока від інших тварин (кози, вівці і т.д.) (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Полтавській області).
16. Для користувача «Районний інспектор» виключити функції «Адміністратора» (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Миколаївській області).
17. Створити можливість видаляти з реєстру операторів ринку, потужності що припинили діяльність (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Миколаївській області).
18. Об'єднати ММ з Bravo-Lims для видачі експертного висновку оператору ринку (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Миколаївській області).
19. В електронному форматі акту «відбір зразків та транспортування» у розділі «особа, що відібрала зразок» у підпункті «посада» надати можливість внесення посади уповноваженого ветеринара, оскільки наразі у даному підпункті прописано лише «представник

лабораторії» (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Тернопільській області).

20. Вилучити з системи досліджувані показники ІНГ (інгібітори) та ТЗ (точка замерзання), які не передбачені для дослідження в рамках Пілотного проєкту, оскільки щомісячно учасникам надсилаються повідомлення про недотримання вимог щодо мінімальної періодичності досліджень сирого молока за вказаними параметрами (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Тернопільській області).
21. Надати доступ до результатів лабораторних досліджень операторів ринку та аналітичної інформації щодо показників критеріїв сирого молока на рівні користувач «Районний інспектор/інспектор» для керівників районних структурних підрозділів Головного управління Держпродспоживслужби в області (зміни запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Тернопільській області).

3. Інші аспекти впровадження програми контролю сирого молока

1. Покращити матеріально-технічне оснащення державних установ ветеринарної медицини, зокрема закупити спецтранспорт для делегатів відбору зразків, який обладнати роутерами, нетбуками, або планшетами та портативними принтерами (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
2. Покращити матеріально-технічне оснащення лабораторій, закупити обладнання для виконання досліджень на залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні, а також для визначення точки замерзання або густини (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
3. Після оснащення лабораторій відповідним обладнанням розширити програму контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» на такі показники, як визначення залишків ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні, а також на визначення точки замерзання або густини сирого молока.

4. Тимчасово дозволити проведення досліджень на ЗБЗ, КСК лабораторіям, які акредитовані за іншими методиками з метою зменшення навантаження на виробників молока (зменшення затрат на транспортуванні зразків (зменшення кілометражу) та на відборі (зменшення затрат часу на виїзд спеціаліста)). Встановити чіткі терміни щодо розширення сфери акредитації на рекомендовані методи дослідження сирого молока на ЗБЗ, КСК (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській, Харківській області).
5. Розробити навчальний курс щодо відбору зразків та пов'язані з ним процеси в ході реалізації проєкту «Молочний модуль» з обов'язковим відеосупроводом підготовки інструментарію, процесу відбору, пакування та маркування зразків, оформлення документації, зробити його доступним для нових фахівців (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
6. Створити робочу групу на рівні держави зі спеціалістів, які беруть активну участь в реалізації ММ, направити їх в інші країни, які ефективно застосовують аналогічні програми, для перейняття досвіду (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби в Сумській області).
7. Залучити до участі у програмі контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» якомога більше операторів ринку, це полегшить логістичну навантаженість (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби у Вінницькій області).
8. Клопотати перед відповідними установами щодо зняття мораторію на планові перевірки операторів ринку, що дасть можливість компетентному органу забезпечувати контроль за виробниками, здійснювати заходи впливу передбачених законодавством у разі недотримання існуючих вимог (запропоновано ГУ Держпродспоживслужби у Черкаській області).
9. ДНДІЛДВСЕ пропонує на платній основі: провести навчання для делегатів відбору зразків; для фахівців лабораторій - практичні навчання щодо підрахунку кількості соматичних клітин та визначення загального бактеріального забруднення у сирому коров'ячому молоці та з періодичністю в 1 рік проводити професійне тестування щодо підрахунку КСК та визначення ЗБЗ відповідно до програми перевірки кваліфікації «ВЕТ-ТЕСТ».

7. ПІДСУМКИ ТА НАСТУПНІ КРОКИ

Реалізація першого етапу Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока у 4-х областях (Вінницькій, Миколаївській, Полтавській, Харківській) дала можливість відпрацювати різні моделі відбору та транспортування зразків сирого молока (модель «Лабораторія», модель «Виробник молока» та модель «Переробник молока»). Визначено сильні сторони та обмеження моделей відбору та транспортування зразків сирого молока, які функціонували в кожній з областей з точки зору компетентного органу та операторів ринку харчових продуктів у пілотних областях, визначено сильні та слабкі сторони.

За результатами реалізації першого етапу Пілотного проєкту багатосторонньою робочою групою було переглянуто концепцію для запровадження другого етапу Пілотного проєкту з метою поширення програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» в інших областях України. В переглянутій концепції було уніфіковано підходи до відбору та транспортування зразків.

Метою другого етапу реалізації Пілотного проєкту було залучення до виконання програми контролю сирого молока операторів ринку та територіальних органів Держпродспоживслужби з інших областей України, оцінка впровадження найбільш ефективної моделі Пілотного проєкту на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» на рівні держави, враховуючи людські ресурси, відбір зразків сирого молока та логістику (транспортування), практичне застосування, оцінку недоліків та переваг та пошук найбільш оптимальної моделі щодо ресурсів та зусиль операторів ринку спільно із Держпродспоживслужбою при виконанні вимог чинного законодавства щодо контролю сирого молока, що вводиться в обіг як харчовий продукт, а також вдосконалення функціоналу «Молочного модуля».

На виконання доручення заступника Голови Держпродспоживслужби України від 02.07.2021 р. №03-33/13 до реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» було залучено територіальні органи Держпродспоживслужби всіх областей України.

Центральним апаратом Держпродспоживслужби України запроваджено координацію реалізації Пілотного проєкту на всіх територіальних рівнях (визначено відповідальних осіб в усіх областях). Проведено аналіз ресурсів щодо відбору, транспортування та дослідження зразків по кожній області.

Шляхом організації семінарів/ вебінарів, роз'яснювальної роботи із залученням представників Центрального апарату Держпродспоживслужби, експертів швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» проведено підвищення рівня обізнаності учасників реалізації Пілотного проєкту, як державного, так і приватного секторів, щодо виконання вимог Закону України «Про молоко та молочні продукти», ст. 40 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин», наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» №118 від 12 березня 2019 року, що зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07 червня 2019 р. за № 593/3356.

Щодо статистичних даних, слід зазначити, що під час реалізації першого етапу Пілотного проєкту у 2019 та 2020 роках було залучено лише 7 областей та 4 лабораторії, то у 2021 році, під час реалізації другого етапу Пілотного проєкту, програму контролю сирого молока було поширено у 22 областях, в 19 з яких регулярно проводиться відбір зразків (розділ 3 цього звіту). Кількість залучених операторів ринку (виробників молока) зростає в 32,7 рази (з 15 зареєстрованих потужностей у 2019 році до 491, з яких 440 зі статусом «активний»). Слід зазначити, що спостерігається позитивна динаміка щодо кількості залучених операторів ринку особливо в тих областях, які були першопрохідцями у реалізації Пілотного проєкту по контролю сирого молока. Так, лідером за показником залучення операторів ринку станом на кінець 2021 року є Миколаївська (100 зареєстрованих операторів ринку проти 7 у 2019 р. та 13-ти у 2020 році), Вінницька (80 проти 0 у 2019 р. та 17-ти у 2020 році), Полтавська (70 проти 3 у 2019 р. та 13), також слід зазначити Сумську область, ГУ якої було прийнято рішення в перший рік реалізації Пілотного проєкту (2021 р.) залучити всі господарства з виробництва молока до участі у Пілотному проєкті (94 оператори ринку).

Найбільш проблемним питанням залишається залучення операторів ринку, особливо дрібних (які утримують до 50 корів), через вартість проведення досліджень, логістику (у вартість досліджень включено витрати на транспортування зразків та виїзд фахівця для відбору зразків, через залучення невеликої кількості лабораторій області відстань між операторами ринку та лабораторією значна), через необізнаність щодо вимог законодавства, через запровадження мораторію на проведення перевірок суб'єктів господарювання.

Залучення до реалізації Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» більшої кількості учасників сприяла проведенню його всесторонньої оцінки із врахуванням особливостей кожної області та з боку позиції кожного учасника (адміністратор, інспектор, лабораторія, делегат відбору зразків, оператор ринку).

За проведеним аналізом отриманих звітів від Головних управлінь Держпродспоживслужби в областях за результатами виконання Плану заходів з реалізації Пілотного проєкту у 2021 році та за результатами онлайн-опитування користувачів «Молочного модуля» встановлено наступні прогалини/недоліки, слабкі сторони: прогалини у законодавстві, недоліки/незручності у роботі «Молочного модуля», брак ресурсів (персоналу, матеріально-технічна база), недостатність знань (законодавства, методів та вимог до відбору та дослідження зразків, інтерпретації результатів досліджень), відсутність централізованого підходу до встановлення референтних лабораторних методів дослідження, участь лабораторій у програмах перевірки кваліфікації за показниками контролю молока, незацікавленість операторів-ринку.

Учасниками Пілотного проєкту було надано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення цієї роботи (Розділ 6 цього звіту).

Фінальний етап оцінювання передбачає партисипативний підхід – безпосередньо за участі залучених сторін 17 та 18 лютого 2022 р. у вебінарі щодо результатів оцінки пілотного проєкту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль», на якому будуть обговорені результати реалізації Пілотного проєкту з метою поширення програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль», ключові висновки, засвоєні уроки, учасники поділяться найкращими практиками, при обговоренні будуть одержані відповіді на проблемні питання (Додаток 2).

Така оцінка допоможе Держпродспоживслужбі України прийняти рішення щодо остаточного формату функціонування національної програми контролю сирого молока.

Наступні кроки:

- Подальше обговорення між всіма учасниками Пілотного проєкту важливих питань та вироблення спільної стратегії дій;
- Перегляд технічної специфікації програмного забезпечення «Молочний модуль» з особливим акцентом на: 1) покращення функціональних можливостей на основі відгуків користувачів, визначених в рамках програми оцінки пілотної контрольної програми другого етапу та відповідно до завершеної законодавчої бази; 2) трансформація для інтеграції «Молочного модуля» в ІТ-систему Держпродспоживслужби;
- Розробка СОП та рекомендацій / пам'яток щодо впровадження Програми контролю над сировиною;
- Організація міжлабораторних порівняльних випробувань для лабораторій, залучених до проведення досліджень зразків сирого молока на виконання програми контролю сирого молока в Україні;
- Супровід щодо перегляду та внесення змін до нормативно-правових документів, пов'язаних із молочним сектором, якістю та безпечністю молока та молочних продуктів;
- Проведення інформаційних кампаній, тренінгів для державних та приватних організацій – учасників Програми контролю над сировиною;
- Подальша реалізація завдань в рамках Дорожньої карти із запровадження програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль».

ДОДАТКИ

Додаток 1

Звіт

про результати опитування користувачів щодо структури та функціоналу програмного забезпечення «Молочний модуль»

У період з 26 листопада по 6 грудня 2021-го року було проведено опитування користувачів програмного забезпечення «Молочний модуль» (ММ) з метою збору відгуків та пропозицій щодо покращення його структури та функціоналу.

Запрошення для участі в онлайн-опитуванні було розіслане фахівцями управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Держпродспоживслужби суцільним методом – на всі електронні адреси користувачів ММ (всього 785).

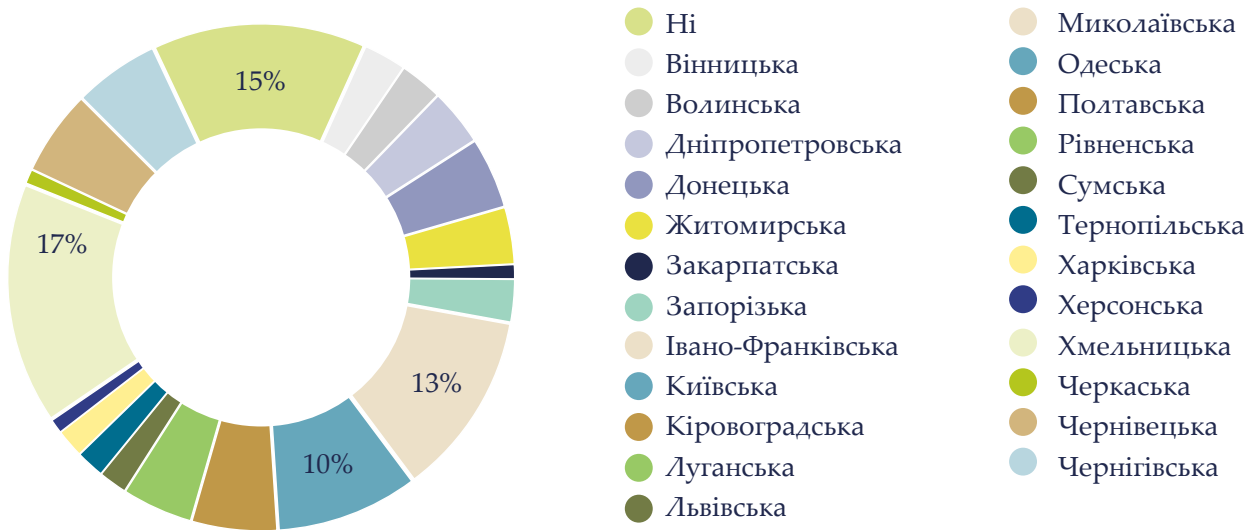
Всього опитувальник заповнило 100 учасників з 24 областей України. Основні результати проведеного опитування представлені нижче.

Структуру опитувальника було побудовано таким чином, що респондентам було запропоновано дати відповідь на питання стосовно лише тієї ролі, з якою вони працюють в ММ. Питання стосувались задоволеності користувачів інтерфейсом та функціями ММ та збором пропозицій, які б могли допомогти удосконалити ММ та зробити його максимально зручним у користуванні.

Розподіл респондентів по областях

Детальні результати представлені на гістограмі 0-1. 13% учасників опитування не виявили бажання зазначити, яку область вони представляють.

Чи ви бажаєте зазначити область, в якій Ви працюєте?

Гістограма 0-1.

Розподіл респондентів по областях

Найбільшу частку респондентів, що виявили бажання зазначити, яку область вони представляють склали представники з Миколаївської області (17%), Сумської області (15%) та Вінницької області (10%).

Роль у «Молочному модулі»

Якщо розглядати склад респондентів відповідно до їх ролі в ММ (див. гістограму 0-2), то найбільшу частку респондентів складають представники державного сектору, а саме ролі адміністратора, районного та обласного інспекторів та делегата відбору зразків (кожна з ролей представлена у вибірці приблизно 20%). Менша вибірка припадає на користувачів ММ, що представляють ролі лабораторії та оператора ринку (9% і 10% відповідно).

Ваша роль в Молочному модулі?

Гістограма 0-2.

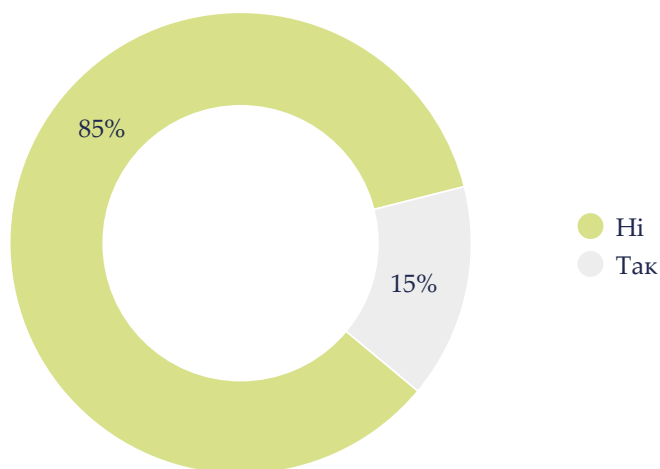
Роль у Молочному модулі

Труднощі на етапі реєстрації

Кабінет адміністратора

Лише 15% (3 відповіді) респондентів, які в Молочному модулі виконують обов'язки адміністратора, зазначили, що мали труднощі на етапі реєстрації (див. гістограму 0-3).

Чи виникали у Вас труднощі, проблеми чи питання на етапі реєстрації в ММ?

Гістограма 0-3.

Труднощі на етапі реєстрації (роль «Адміністратор»)

Учасникам, які зіштовхнулись із труднощами роботи з ММ на етапі реєстрації було запропоновано пояснити, яка проблема виникла та поділитись своїми ідеями, яким чином у майбутньому можна було б уникати подібних проблем. Відповіді представлені у таблиці 0-1.

Таблиця 0-1.

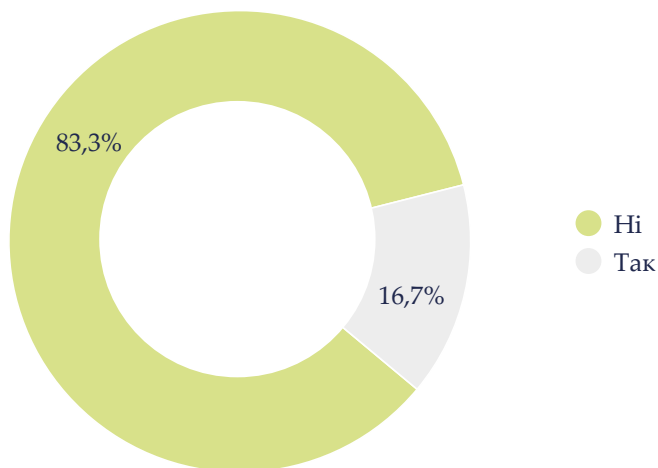
Коментарі надані користувачами ролі «Адміністратор», щодо труднощів на етапі реєстрації у ММ

Проблема, що виникла на етапі реєстрації	Пропозиції щодо рішення таких проблем, надані респондентами
Труднощі з тех. підтримкою	Краща комунікація зі сторони центрального офісу
Не можливо було увійти в «Молочний модуль»	Не знаю
Були проблеми з авторизацією	-

Кабінет інспектора

7 із 42 респондентів, які заповнили опитування від імені обласного або районного інспекторів зазначили, що стикались із проблемами на етапі реєстрації в ММ (див. гістограму 0-4). Відповіді двох респондентів вилучені зі звіту, оскільки не містять тексту та пропозицій.

Чи виникали у Вас труднощі, проблеми чи питання на етапі реєстрації в ММ?

Гістограма 0-4.

Труднощі на етапі реєстрації (ролі «Обласний інспектор», «Районний інспектор»)

Учасникам, які зіштовхнулись із труднощами роботи з ММ на етапі реєстрації було запропоновано пояснити, яка проблема виникла та поділитись своїми ідеями, яким чином у майбутньому можна було б уникати подібних проблем. Відповіді представлені у таблиці 0-2.

Таблиця 0-2.

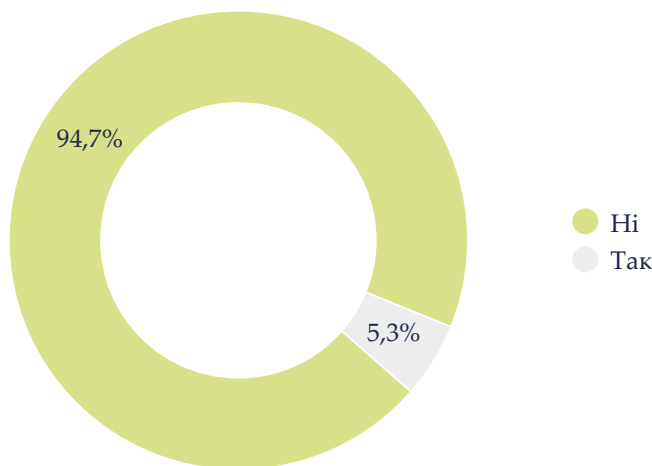
Коментарі надані користувачами ролей «Обласний інспектор» та «Районний інспектор», щодо труднощів на етапі реєстрації у ММ

Проблема, що виникла на етапі реєстрації	Пропозиції щодо рішення таких проблем, надані респондентами
Проблема з авторизацією	-
Не можливо зайти	Сервер
При вході у систему часто не сприймало пароль, висвітлювалося повідомлення про відсутність реєстрації	Думаю спеціалісти з ІТ все налагодять
Підписання системи	Надання можливості доступу для змін адміністратору
Плинність кадрів в ДПСС	Переглянути оплату їх праці

Кабінет делегата відбору зразків

1 з 19 респондентів зазначив під час опитування, що мав труднощі із входом до системи у ролі делегата з відбору зразків (див. гістограму 0-5).

Чи виникали у Вас труднощі, проблеми чи питання на етапі реєстрації в ММ?

Гістограма 0-5.

Труднощі на етапі реєстрації (роль «Делегат відбору зразків»)

У таблиці 0-3 представлено опис проблеми та пропозиції щодо її вирішення у майбутньому.

Таблиця 0-3.

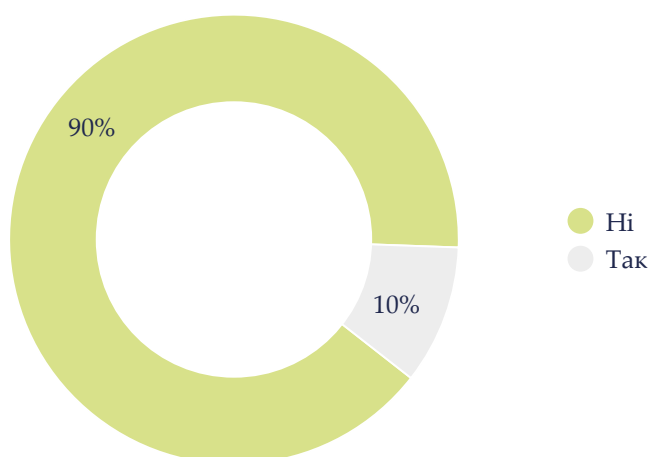
Коментарі надані користувачами ролі «Делегат з відбору зразків», щодо труднощів на етапі реєстрації у ММ

Проблема, що виникла на етапі реєстрації	Пропозиції щодо рішення таких проблем, надані респондентами
Слабкий інтернет	Збільшити фінансування на швидкісний інтернет для ДПСС

Кабінет оператора ринку

1 з 10 респондентів зазначив під час опитування, що мав труднощі із входом до системи у ролі оператора ринку (див. гістограму 0-6).

Чи виникали у Вас труднощі, проблеми чи питання на етапі реєстрації в ММ?

Гістограма 0-6.

Труднощі на етапі реєстрації (роль «Оператор ринку»)

У таблиці 0-4 представлено опис проблеми та пропозиції щодо її вирішення у майбутньому.

Таблиця 0-4.

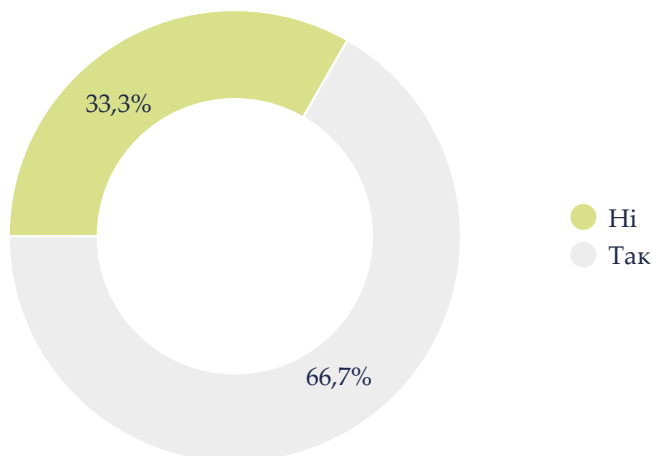
Коментарі надані користувачами ролі «Оператор ринку», щодо труднощів на етапі реєстрації у ММ

Проблема, що виникла на етапі реєстрації	Пропозиції щодо рішення таких проблем, надані респондентами
Не знав до кого звернутись, щоб зареєструватись	Створення публічного переліку осіб, відповідальних за реєстрації в межах області

Кабінет представника лабораторії

3 з 9 респондентів зазначили під час опитування, що мали труднощі із входом до системи у працівника лабораторії (див. гістограму 0-7).

Чи виникали у Вас труднощі, проблеми чи питання на етапі реєстрації в ММ?

Гістограма 0-7.

Труднощі на етапі реєстрації (роль «Лабораторія»)

У таблиці 0-5 представлено опис проблем та пропозицій щодо її вирішення у майбутньому. 2 відповіді респондентів вилучені зі звіту, оскільки не містили тексту та пропозицій.

Таблиця 0-5.

Коментарі надані користувачами ролі «Лабораторія», щодо труднощів на етапі реєстрації у ММ

Проблема, що виникла на етапі реєстрації	Пропозиції щодо рішення таких проблем, надані респондентами
ММ не ідентифікував пароль до входу	Проблема була вирішена. тому не доцільно щось пропонувати
Не міг зареєструватись	Проблему вирішено
Неможливість входу в програму ММ	Налагодження роботи сайту
При вводі паролю в ММ не можливо було увійти в програму ММ	Введення свого (особистого) паролю

Структура кабінетів для різних ролей

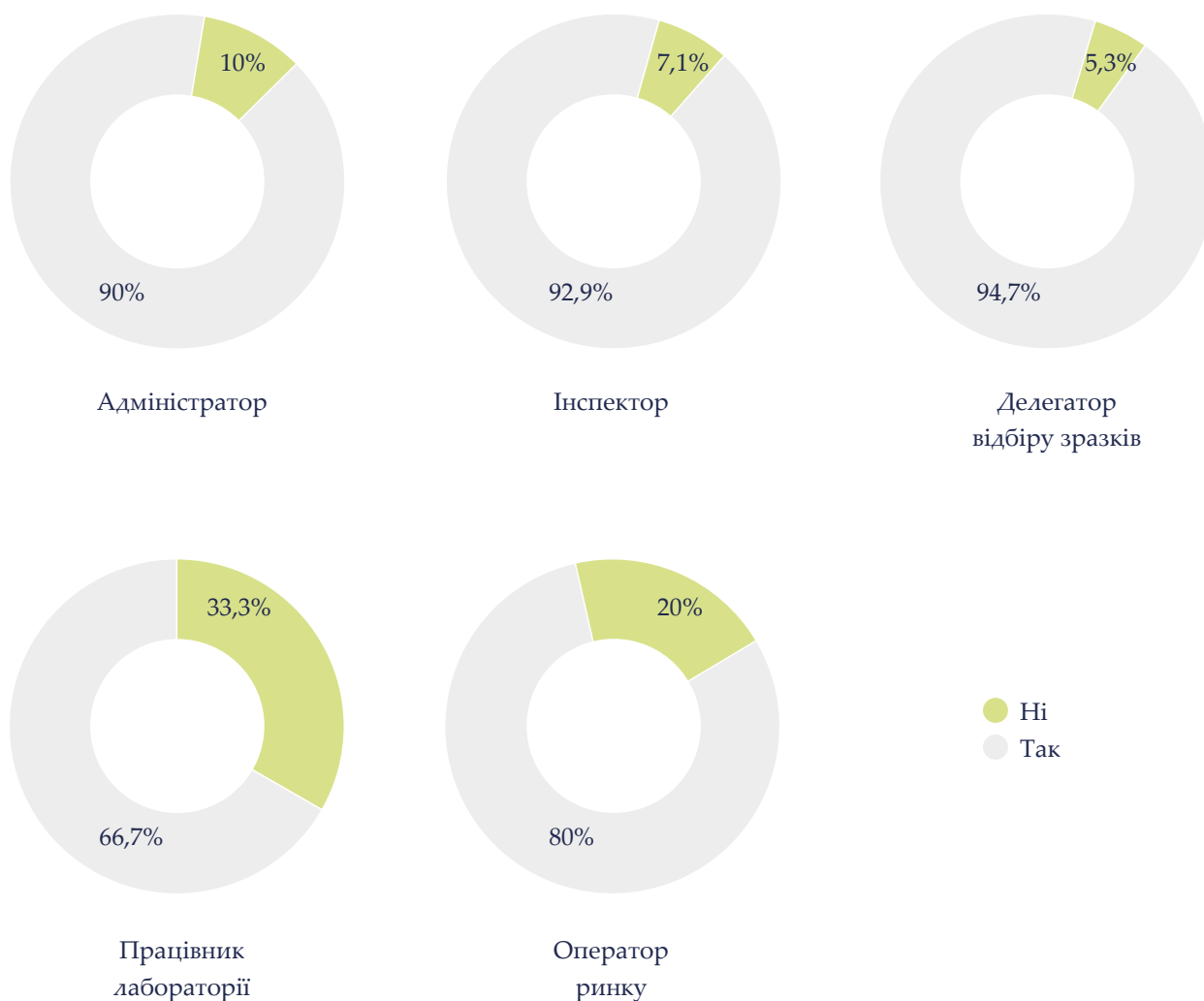
Серед користувачів різних ролей 11% користувачів висловили своє невдоволення структурою робочого кабінету в ММ (див. гістограму 0-8). 5% респондентів, також вказали, яким чином можна покращити цю структуру, їхні відповіді розподілені відповідно до ролей. 3 відповіді респондентів були вилучені зі звіту, оскільки не містили тексту.

Роль «Адміністратор»

1. Хотілося б бачити акти відбору і результати досліджень

Роль «Лабораторія»

Чи влаштовує Вас дана структура?

Гістограма 0-8.

Ступінь задоволення користувачами ММ структурою робочих кабінетів

2. Інтерфейс

Опис труднощів, які виникали у користувачів програмного забезпечення «Молочний модуль» різних ролей

22% респондентів (29 коментарів з 91 наданої відповіді на питання) надали свої коментарі щодо труднощів, які виникали у них під час роботи в ММ. Нижче представлені коментарі респондентів; 12 коментарів не представлені у даному звіті, оскільки не містили пояснень. Результати відповіді на дане питання представлені на гістограмі 0-9.

Роль «Адміністратор»

1. Для зручності треба доповнити фільтрами колонки для кращої роботи в програмі, надати адміністраторам можливість видаляти дубльованих операторів ринку, або ж при переведенні їх в не активні їх можна було б від фільтрувати... також можна було б доповнити їх кольорами... зелений працюючий, червоний не працюючий жовтий призупинив участь з подальшим поданням на участь...
2. Часто ММ не працює, що унеможливило делегатами внести акти відбору та лабораторією результати.
3. Подвійна реєстрація операторів ринку.
4. При реєстрації ОР (адреси потужності) пропонується обмежений вибір сільських рад, один із варіантів лишається вибраним, навіть якщо він неправильний. КОАТУУ не завжди правильний.
5. Виникали труднощі з видаленням з ІТ-платформи «Молочний модуль» операторів ринку, які були залучені у серпні 2019 року до Пілотного проекту «Програма контролю сирого контролю» у зв'язку з тим, що відбулися зміни до Кодифікатора адміністративно-територіальних одиниць на території територіальних громад.

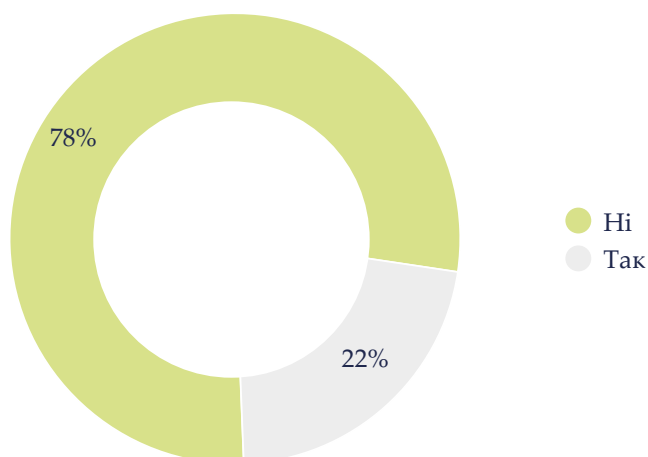
Роль «Обласний інспектор»

1. Були випадки коли не можна було зайти в програму. Не роздруковується як належно акт відбору, лише акт транспортування. Хотілося б щоб і акт відбору можна було роздруковувати.
2. Не відображався графік, навіть якщо була достатня кількість зразків при кожному вході в ММ потрібно було відновлювати пароль.

Роль «Районний інспектор»

1. Сервер лежить.

Чи виникали у Вас інші труднощі під час роботи у Молочному модулі?

Гістограма 0-9.

Чи виникали у Вас труднощі під час роботи у «Молочному модулі»?

Роль «Делегат відбору зразків»

1. Головна проблема це при відправці акту зависає програма або викидає з програми.
2. Наприклад: якщо я виїжджаю завтра, а заповнити акт хочу сьогодні, програма показує правильну дату, а коли друкуєш то залишається сьогоднішня. Виходить так що біля номера акта дата правильна, а всередині дата сьогоднішня.
3. При кожному вході в ММ потрібно відновлювати пароль.
4. 1. Не отображається отправка молока в лабораторию во время отбора. 2. Нет возможности открыть результат исследования. 3. Не открывается вкладка ПОВІДОМЛЕННЯ.
5. Зразки, які ми відбираємо у своєму районі, проходять дослідження на 2 показники: загальне бактеріальне обсіменіння та кількість соматичних клітин та у двох різних лабораторіях, а саме: загальне бактеріальне обсіменіння досліджуємо у лабораторії свого району, а кількість соматичних клітин досліджуються в лабораторії сусіднього району. Коли створюємо акт відбору по кожному з господарств на ці зразки (відбір однією датою, одним часом, різниця лише в показнику на дослідження та лабораторії, котра проводить це дослідження), програма не може створити наступний акт відбору по господарству, а просто заміщує створений попередньо. Наприклад, створили акт відбору на дослідження показника загальне

бактеріальне обсімення від господарства до лабораторії нашого району, далі створюємо акт відбору на дослідження показника кількість соматичних клітин, але до лабораторії сусіднього району і при натисканні кнопки «ЗБЕРЕГТИ» з'являється повідомлення «Акт оновлено» і у списку вже створених актів фігурує лише один акт відбору по цьому господарству (дослідження на кількість соматичних клітин), а фактично було відібрано дві різних проби з цього господарства.

6. Весить лежить.

Роль «Лабораторія»

1. Збої в роботі сайту.
2. Виникали труднощі з доставкою молока до уповноваженої лабораторії, яка розташована на відстані більше 100 км від господарств, а терміни доставки обмежені. Крім того, не на всіх фермах стабільний інтернет та відсутня комп'ютерна техніка так як супровідну необхідно заповнювати в онлайн режимі Також мікроскопічний метод підрахунку КСК трудоміський та в певній мірі залежить від суб'єктивних факторів, а барвники КСК мають мутагенну та канцерогенну дію.
3. Молоко дуже часто не сире, а кип'ячене.

Покращення та зміни до функціонала ММ

Всім учасникам незалежно від ролі було також запропоновано відповісти на питання, чи вважають вони необхідним вносити зміни та покращення до функціонала ММ. З 99 респондентів, які надали відповідь на дане питання 21 респондент (понад 21%) не задоволені функціоналом ММ та надали рекомендації щодо його покращення. Відповіді респондентів щодо цього питання представлені на гістограмі 0-10. 8 відповідей респондентів не представлені у звіті, оскільки не містили тексту.

Роль «Адміністратор»

1. Збільшити вибір варіантів сільських рад в адресі (або взагалі залишити це поле для введення вручну). Заблокувати можливість внесення змін до інформації інших областей. Можливість ранжування господарств по областях. При створенні акту відбору надати можливість внесення ПІБ (представника господарства), який в той день буде присутнім при відборі проб молока. Адаптувати ММ для ОР, що виробляють козине молоко.

2. Коли оператор ринку припиняє свою роботу, не має можливості його вилучити із ММ, а тільки ставити як неактивний.
3. Прохання надати більше прав адміністратору... щоб була можливість, як реєструвати учасника, так і видаляти але з описом причини видалення.
4. Додати фільтри... щоб можна було від фільтрувати активні не активні і т.д. Додати можливість розрізняти серед зареєстрованих учасників ММ (активних і неактивних) на основній панелі керування (наприклад кольором).
5. Дозволити здійснювати реєстрацію лабораторій та районних інспекторів
6. Можливість редагувати операторів ринку.

Роль «Обласний інспектор»

1. Має бути швидша авторизація. А також розуміння оптимальних параметрів якості молока.
2. Покращення в програмі могли б бути щодо розширення можливостей створювати відповідні вибірки з даних.
3. Хотілося б покращити програму.

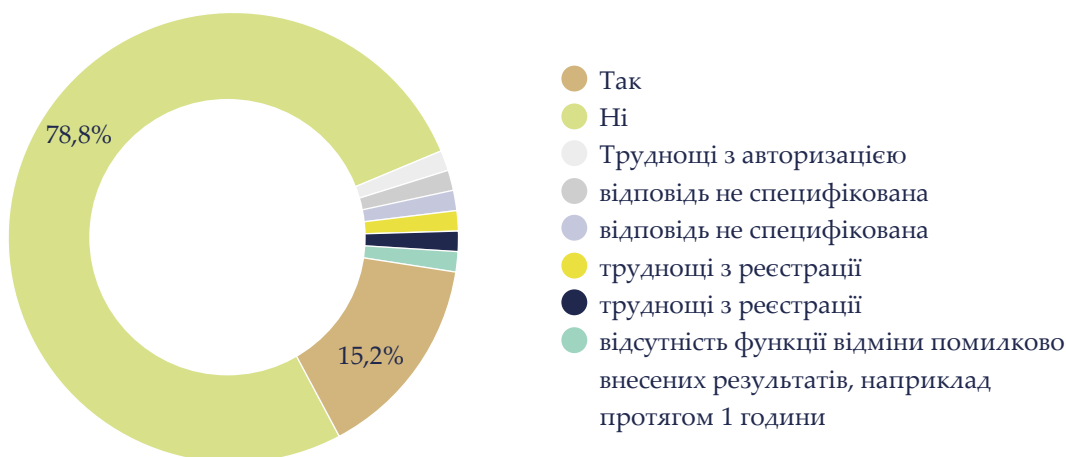
Роль «Делегат відбору зразків»

1. Щоб молочний модуль працював без збоїв.
2. Труднощі з доставкою зразків молока.
3. Як делегат відбору зразків хочу також бачити результати досліджень.

Роль «Лабораторія»

1. Синхронізація з існуючими програмами.
2. Відсутність функції відміни помилково внесених результатів, наприклад протягом однієї години.

Чи вважаєте Ви, що функціонал, який надає Ваша роль у ММ має бути змінений та покращений?

Гістограма 0-10.

Покращення та зміни до функціоналу ММ

Інші пропозиції

26 респондентів також доповнили свої відповіді додатковими пропозиціями, які не було враховано в питаннях, зазначених в опитувальнику. 22 коментарі респондентів були видалені зі звіту, оскільки не містили тексту чи пропозицій.

1. Покращити функціонал.
2. Для кращої зручності треба підключити програму до телефона інспектора .. якщо якісь показники будуть перевищені при дослідженні програма зразу пришле на телефон інспектора смс чи будь-яке інше сповіщення.. це покращить та прискорить реагування на проблему.
3. Потрібно доповнити модуль видачею висновків, функцію адміністратора заблокувати для районного інспектора.
4. Ні де не вказується обсяг партії молока.
5. Дозволити державним акредитованим та уповноваженим лабораторіям Держпродспоживслужби хоча би на визначений перехідний період використовувати метод дослідження сирого молока по бакзабрудненості, який у них є в галузі акредитації.
6. Чи можливо об'єднати молочний модуль з лімсом.
7. Пропозиція така, якщо це можливо, щоб можна було на нашому

рівні вносити поправки при проведенні реєстрації операторів ринку і лишне видаляти коли некоректно внесена інформація (дані про оператора ринку).

8. Покращити роботу програми, щоб не було збою.

Висновки:

Всі коментарі та рекомендації учасників можна розподілити на підгрупи, відповідно до їх змісту.

Зауваження до роботи ММ та підходів до впровадження програми контролю сирого молока:

- Недостатня технічна підтримка та комунікація з боку центрального апарату у вирішенні поточних питань;
- Проблеми із входом та авторизацією у користувачів різних ролей. Деякі респонденти зазначали, для кожного нового входу до ММ необхідно проводити зміну паролю, оскільки ММ його не сприймає;
- Спостерігаються порушення у роботі ММ, через які на платформу неможливо потрапити, зберегти акт відбору зразків, зареєструвати нових користувачів, тощо.
- Часто респонденти відмічали перебої у роботі серверу;
- Плинність кадрів у Держпродспоживслужбі знижує ефективність реалізації Програми контролю сирого молока та ММ зокрема;
- Оператори ринку стикаються із труднощами під час реєстрації до ММ, оскільки не мають доступної інформації щодо осіб в області, відповідальних за реєстрацію;
- Представники лабораторії висловили своє невдоволення інтерфейсом особистого кабінету, однак пропозицій щодо його змін не надали;
- Обласні інспектори різних областей помічали таку проблему, що для деяких господарств ММ не відображаються графіки щодо операторів ринку в розділі статистичного аналізу, хоча в них доступна достатня кількість зразків для його побудови;
- При підготовці акту відбору зразків напередодні відбору дата в УІД-кодi не відповідає фактичній даті відбору;

- Формування двох актів відбору зразків для одного оператора ринку паралельно призводить до зависання платформи та збереження лише одного акту;
- Представники лабораторії повідомили, що для дослідження отримують кип'ячене молоко, а не сире;
- На господарствах з виробництва молока відсутні інтернет-зв'язок та комп'ютерна техніка;
- Процес підрахунку кількості соматичних клітин мікроскопічним методом є суб'єктивним, а реактиви мають канцерогенну та мутагенну дію;
- Відсутність функції відміни помилково внесених результатів, наприклад протягом однієї години

Пропозиції:

- Для ролі «Адміністратор» запропоновано створити можливість фільтрування даних для можливості роботи виключно з користувачами ММ своєї області;
- Необхідно оновити в ММ дані Державного кодифікатора адміністративно-територіального устрою України;
- Запропоновано також для адміністраторів додати можливість видаляти дані про операторів ринку з бази даних;
- Збільшити вибір варіантів сільських рад в адресі (або взагалі залишити це поле для введення вручну);
- Заблокувати можливість внесення змін до інформації інших областей;
- Надати можливість ранжування господарств за областями;
- При створенні акту відбору надати можливість внесення ПІБ (представника господарства), який в той день буде присутнім при відборі зразків молока;
- Адаптувати ММ для ОР, що виробляють козине молоко;
- Дозволити адміністратору реєструвати районних інспекторів та лабораторії в області;
- Надати інспектору можливість більш глибокого аналізу результатів;

- Надати делегату відбору зразків можливість бачити результати досліджень відібраних ним зразків;
- Створити функцію смс-інформування інспекторів про перевищення максимально-допустимих значень;
- Заблокувати функцію адміністратора для районного інспектора;
- Доповнити ММ функцією видачі висновків;
- Об'єднати ММ з програмою LIMS Bravo Лабораторія;
- Забезпечити функціонування ММ без збоїв;
- Дозволити державним акредитованим та уповноваженим лабораторіям Держпродспоживслужби хоча б на визначений перехідний період використовувати метод дослідження сирого молока на загальну бактеріальну забрудненість, який у них є в галузі акредитації.

Витяг зі звіту**за результатами вебінару щодо оцінки Пілотного проєкту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль»**

Дата: 17-18 та 22 лютого 2022

Онлайн платформа: Zoom

Цілі зустрічі: оцінка результатів другої фази Пілотного проєкту із запровадження «Програми контролю сирого молока на базі програмного забезпечення «Молочний модуль» (ММ) (з точки зору як операторів ринку, такі компетентного органу), обговорення кращих практик запровадження, проблемних питань, які виникли під час реалізації та засвоєних уроків, рекомендації щодо майбутніх удосконалень.

Учасники: у заході взяло участь понад 230 учасників з усіх областей України. Серед учасників представники центрального апарату та регіональних управлінь Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужби), представники Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (ДНДІДВСЕ), державних лабораторій Держпродспоживслужби та приватних лабораторій, представники галузевих асоціацій. З них 86 чоловіків та 149 жінок.

Підхід з розвитку потенціалу: під час заходу учасникам було представлено ключові результати оцінки Пілотного проєкту із запровадження програми контролю сирого молока за 2021 рік. Разом з учасниками було обговорено зміни до законодавчих документів, до програмного забезпечення «Молочний модуль», а також спірні питання, пов'язані із відбором та транспортуванням зразків сирого молока, які команда Програми отримала раніше в особистій комунікації, а також через численні опитування. Під час окремого дискусійного раунду було обговорено практичні проблеми, з якими стикаються користувачі програмного забезпечення «Молочний модуль» та знайдено шляхи їх вирішення у діалозі з усіма зацікавленими сторонами.

Ключові результати:

17 лютого

Після сесії питань та відповідей учасникам заходу було запропоновано дати відповідь на короткі питання з використанням платформи Mentimeter. Детальні результати опитування представлені у додатку 2.1.

Перше опитування складалось із двох питань:

1. Чи вважаєте Ви, що пілотний проєкт цілком впроваджено у Вашій області, як було заплановано у Концепції?

- Загалом проголосував 81 учасник заходу, з яких 52% підтверджують, що Пілотний проєкт було цілком впроваджено, 31% не погоджується із даним твердженням, а решта учасників не можуть надати відповідь.

2. Чи були досягнуті цілі Пілотного проєкту?

- Загалом проголосувало 73 учасників заходу, з яких 63% вважають, що цілі Пілотного проєкту досягнуті, 21% не погоджується із даним твердженням, а решта учасників не можуть надати відповідь.

Наприкінці першого дня вебінару було проведено ще одне опитування. Результати опитування представлені у додатку 2.2.

- Якими мають бути наступні кроки?
 - Посилити роз'яснювальну роботу не лише з фахівцями Держпродспоживслужби, а й з молочнотоварними фермами (МТФ);
 - Внести зміни в 118-й Наказ;
 - Працювати з виробниками молока;
 - Гармонізація нормативної документації, розробка еталонних зразків для підрахунку КСК (згідно 2 частини ДСТУ ISO-13366-2);
 - Поліпшення аналітичного обліку;
 - Покращити транспорт в лабораторіях для транспортування зразків;
 - Акредитація відповідних методів дослідження;
 - Затвердження «Молочного модуля» із внесенням змін до наказу №118;

- Впорядкувати осіб, які будуть відповідальні за доставку проб;
- Переведення Програми контролю молока із добровільного в обов'язковий статус;
- Технічне забезпечення делегатів та лабораторій, в т. ч. оновлення транспорту, смартфони на ін. Навчання закордоном, вивчення їх досвіду;
- Стерильність тари для соматичних клітин;
- Налагодження системи і слідкування за порядком відбору;
- Обов'язковість внесення методів дослідження у сфери акредитації всіх лабораторій з придбанням приладів та витратних матеріалів;
- Залучення операторів ринку (з виробництва молока) до «Молочного модулю»;
- Підвищення якості програмного забезпечення;
- Навчання інспекторів та операторів ринку;
- Відповідне фінансування;
- Роз'яснення серед операторів ринку молока;
- Усі перераховані вище;
- Забезпечення делегатів відбору зразків усім необхідним для відбору, транспортування до уповноваженої лабораторії;
- Роз'яснення серед виробників молока і молокопереробників;
- Технічне забезпечення працівників лабораторій. Обрати модель, щоб відбір здійснювала уповноважена лабораторія;
- Покращення інформаційних комунікацій;
- Проти того, щоб лабораторія брала участь у відборі зразків, оскільки завдання лабораторій проводити дослідження;
- Відсутні настанови, де були б чіткі вимоги до молочних блоків виробників молока. У 447 акті лише загальні питання;
- Заохочення виробників до співпраці з лабораторіями;
- Навчання операторів. Зміни до 118 наказу. Технічне забезпечення уповноважених за відбором зразків (навчання, стерильна тара, транспорт).

18 лютого

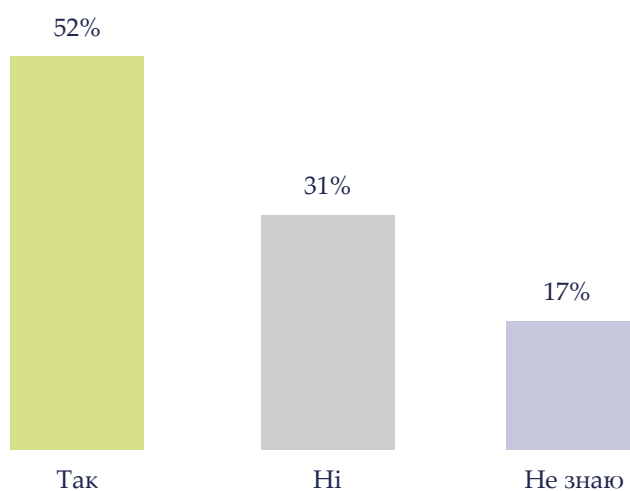
На початку дискусійного раунду було проведено опитування учасників. Результати опитування представлені у додатку 2.3.

Висновки та наступні кроки:

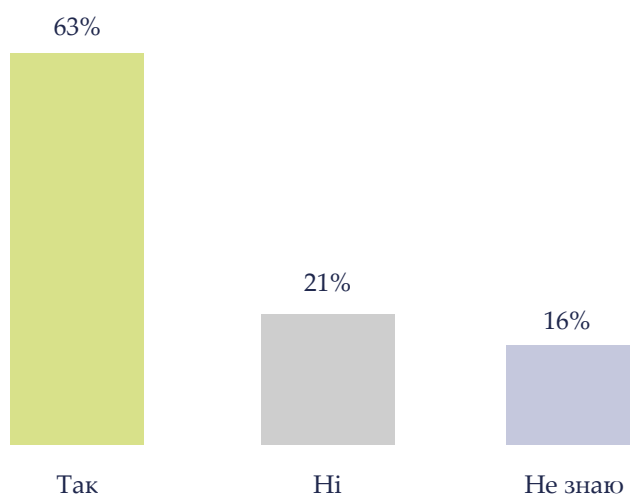
- Під час заходу було представлено ключові результати Програми контролю сирого молока;
- Важливим є слідування розробленій у 2021 році дорожній карті задля досягнення успіху у розгортанні Програми контролю сирого молока на національному рівні;
- Всі зацікавлені сторони мають працювати злагоджено, не випускаючи жодного завдання (перегляд законодавства, удосконалення програмного забезпечення «Молочний модуль», проведення діяльності із підвищення рівня обізнаності, тощо);
- Разом з усіма зацікавленими сторонами було розглянуто велику кількість практичних питань із вдосконалення власне програмного забезпечення «Молочний модуль», а також обговорення спірних та незрозумілих питань відбору, транспортування та дослідження зразків сирого молока;

Результати опитування

Чи вважаєте Ви, що Пілотний проєкт цілком впроваджено у Вашій області, як було заплановано в Концепції?

Чи були досягнуті цілі Пілотного проєкту?

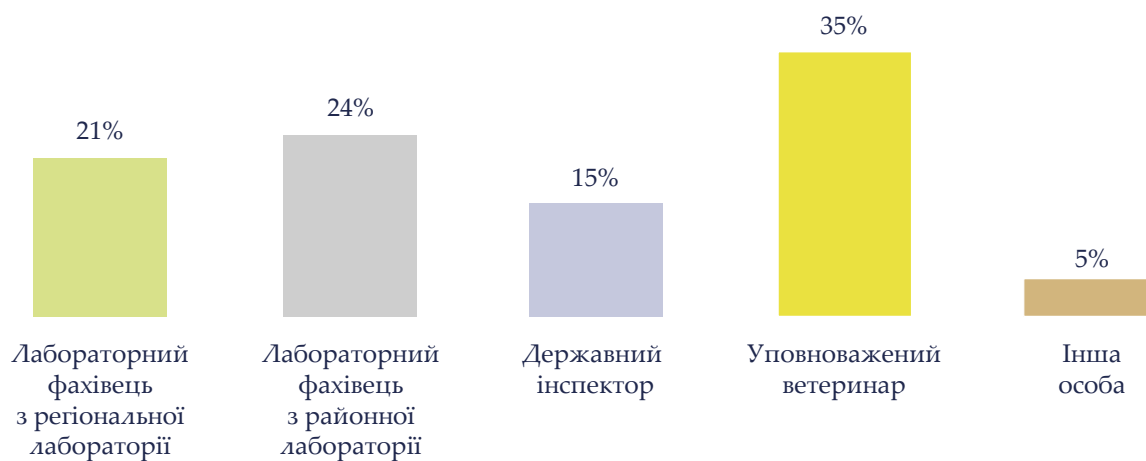
Результати опитування

Якими мають бути наступні кроки?

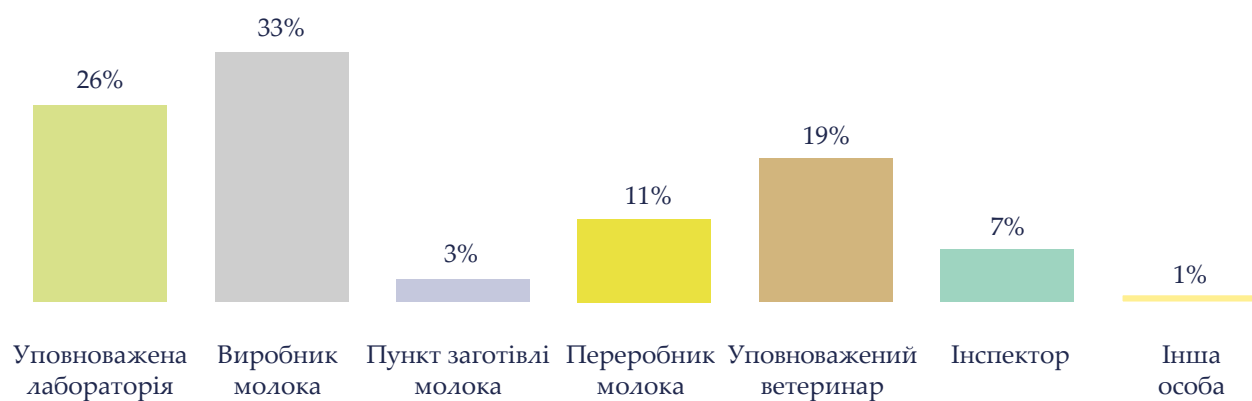
- посилити роз'яснювальну роботу не лише з фахівцями ДПСС, а й з МТФ
- внести зміни в 118 наказ
- працювати з виробниками молока
- 23175393
- Гармонізація нормативної документації, розробки еталонних зразків для підрахунку КСК (згідно 2 частини ДСТУ ISO 13366-2)
- Поліпшити аналітичного обліку
- Покращити транспорт в лабораторіяї для транспортування зразків
- Акредитація відповідних методів дослідження
- Затвердження Молочного модуля із внесенням змін дл 118
- Впорядкувати осіб які будуть відповідати по доставкам проб
- Внести зміни до наказу 118
- Переведення Програми контролю сирого молока із добровільного в обов'язковий статус
- Технічне забезпечення делегантів та лабораторій і т.ч. оновлення транспорту, смартфонами та ін. Навчання закордоном, вивчення їх досвіду.
- Стерильність тари для соматичних клітин
- Налагодження системи і слідкування за порядком відбору
- Обов'язковість внесення методів дослідження в сфері атестації всіх лабораторій з придбанням приладів та витратних матеріалів.
- 1) Залучення операторів ринку (виробництво молока) до молочного модулю. 2) Підвищення якості програмного забезпечення. 3) Навчання інспекторів та операторів ринку. 4) Відповідне фінансування.
- Роз'яснення серед операторів ринку молока
- Усі перераховані.
- Забезпечення делегатів відбору зразків усім необхідним для відбору, транспортування до уповноваженої лабораторії.
- Роз'яснення серед виробників молока і молоко переробників.
- Технічне забезпечення працівників лабораторій. Обрати модуль, щоб відбір здійснювала уповноважена лабораторія.
- Покращення інформаційних комунікацій.
- Проти того, щоб лабораторія приймала участь у відборі зразків так чк завдання лабораторії - проводити дослідження.
- Відсутні настанови, де були б чіткі вимоги до молочних блоків виробників молока. У 447 акті лише загальні питання.
- Заохочення виробників до співпраці з лабораторіями.
- Навчання операторів Зміни до 118 наказу. Технічне забезпечення уповновадження за відбором зразків (навчання, стерильна тара, транспорт)

Результати опитування

Хто у Вашій області є делегатом відбору зразків?

Хто у Вашій області транспортує зразки?

Цю публікацію було створено за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія). Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор(и). Точка зору автора(ів) не обов'язково відображає точку зору SECO, FiBL, SAFOSO AG, www.qftp.org.